

Χριστιανοκοινωνικές αξίες σε ευρωπαϊκά σωματεία και οργανώσεις εργαζομένων

36 στοιχεία για καλύτερη σύνδεση των χριστιανοκοινωνικών αξιών με τη συνδικαλιστική εργασία – διδάγματα από την πανδημία

Με την οικονομική υποστήριξη
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Αυτό το κείμενο αντικατοπτρίζει μόνο τη γνώμη του συγγραφέα.
Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν ευθύνεται για τη χρήση των
πληροφοριών που εμπεριέχονται σε αυτό.

Το δημοσίευμα συντάχθηκε και ελέγχθηκε με επιμέλεια.
Παρόλα αυτά, όλα τα περιεχόμενα παρέχονται χωρίς εγγύηση.
Αποκλείεται οποιαδήποτε ευθύνη των συμμετεχόντων
ή της EZA από το περιεχόμενο αυτού του έργου.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

Εκδότης: Ευρωπαϊκό Κέντρο για Ερωτήσεις Εργαζομένων,
Königswinter
www.eza.org

Συγγραφέας: Andreas Gjecaj

Μετάφραση: KERN A.G.

Σχεδιασμός: HellaDesign, Emmendingen, www.helladesign.de

Εικονογράφηση: © Klaus Puth, Mühlheim/Main, www.klausputh.de

Εκτύπωση: Druckerei Eberwein, Wachtberg-Villip

Ημερομηνία: Μάρτιος 2022

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Πρόλογος	5
Πρόλογος	6
Ενότητα 1: ΒΛΕΠΩ	9
Στοιχείο 1: Μια παλιά τοιχογραφία	9
Στοιχείο 2: Κλιματική κρίση και πόλεμος	10
Στοιχείο 3: Εκτόπιση της πραγματικότητας	12
Στοιχείο 4: Πάσχα 2.0	13
Στοιχείο 5: Νέα κανονικότητα	15
Στοιχείο 6: Δρόμοι εξόδου από την κρίση	16
Στοιχείο 7: Μεταπραγματική εποχή	17
Στοιχείο 8: Κάτω από τον μεγεθυντικό φακό	18
Στοιχείο 9: Με μέλλον	20
Στοιχείο 10: Claudia	21
Στοιχείο 11: Διχασμένη κοινωνία	22
Στοιχείο 12: Θείο βρέφος	23
Ενότητα 2: ΚΡΙΝΩ	25
Στοιχείο 13: Τι κατανοούμε με τον όρο «χριστιανική κοινωνική ηθική»;	25
Στοιχείο 14: Το «κοινωνικό ερώτημα»	27
Στοιχείο 15: Διάλογος	28
Στοιχείο 16: Πλάνο κοινωνικής ηθικής – Εισαγωγή	30
Στοιχείο 17: Προτεραιότητα ο άνθρωπος	31
Στοιχείο 18: Δημόσιο συμφέρον	33
Στοιχείο 19: Δίκαια κατανομή	34
Στοιχείο 20: Επικουρικότητα	35
Στοιχείο 21: Ζωντανή δημοκρατία	37
Στοιχείο 22: Αλληλεγγύη	38

Στοιχείο 23: Βιωσιμότητα	40
Στοιχείο 24: Πλάνο κοινωνικής ηθικής – Συμπέρασμα	42
Ενότητα 3: ΕΝΕΡΓΩ	44
ΠΙΟ ΨΗΦΙΑΚΟΙ: Το μέλλον της εργασίας στην ψηφιακή εποχή	45
Στοιχείο 25: Η ψηφιακή επανάσταση	46
Στοιχείο 26: Κεντρικά ερωτήματα της ψηφιοποίησης	48
Στοιχείο 27: Πεδία δράσης της ψηφιοποίησης	50
ΠΙΟ ΠΡΑΣΙΝΟΙ: Οικολογικο-κοινωνική οικονομία της αγοράς ως μοντέλο του μέλλοντος	53
Στοιχείο 28: Απειλητικές κρίσεις	53
Στοιχείο 29: Εύρεση μιας νέας ισορροπίας	56
Στοιχείο 30: Προσπάθεια για το κλίμα	59
ΠΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ: Οικογένεια, συνδυασμός επαγγελματικού και οικογενειακού βίου	60
Στοιχείο 31: Οικογένειες στην κρίση	61
Στοιχείο 32: Τόπος μάθησης, οικογένεια	61
Στοιχείο 33: Χριστιανοκοινωνική οικογενειακή πολιτική	62
Στοιχείο 34: Διεθνές δίκτυο – EZA	65
Στοιχείο 35: Χριστιανοκοινωνική θέση ως μάρκα	66
Στοιχείο 36: Ειρήνη	68
Επίλογος	71
Σχετικά με τον συγγραφέα	73
Βιβλιογραφία	74

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Αγαπητοί αναγνώστες,

η πανδημία Covid-19 – όπως κανένα άλλο συμβάν από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο – έχει φέρει ολόκληρο τον κόσμο ανάποδα, άλλαξε εντελώς τη ζωή μας στην Ευρώπη, με τρόπο που μάλλον οι περισσότεροι από εμάς δεν θα μπορούσαν να φανταστούν ούτε καν σε σενάρια επιστημονικής φαντασίας.

Ως Ευρωπαίοι πολίτες αισθανθήκαμε, παρά το σύνολο των μέτρων υποστήριξης, τις κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις. Πολλές φορές τα μέτρα που ελήφθησαν επικρίθηκαν ως λιγότερο δίκαια και αναποτελεσματικά. Η πανδημία επηρέασε την καλή ψυχοσωματική κατάσταση όλων των ηλικιακών ομάδων. Η εμπιστοσύνη σε θεσμούς μειώθηκε δραματικά. Ταυτόχρονα πολλοί έθεσαν ως στόχο και το δικαιολογημένο ερώτημα, μήπως η πανδημία κρύβει την ευκαιρία για εκ βάθρων αλλαγές του κοινωνικού και οικονομικού μας συστήματος.

Ο Andreas Gjecaj, γενικός γραμματέας της παράταξης χριστιανών συνδικαλιστριών και συνδικαλιστών (FCG) στην αυστριακή συνδικαλιστική συνομοσπονδία (ÖGB), εξέτασε εξονυχιστικά την εποχή μας υπό την οπτική γωνία ενός συνδικαλιστή και μέσα από τα γυαλιά των αρχών της χριστιανικής κοινωνικής ηθικής σε 36 «στοιχεία» και προσπαθεί να δείξει δρόμους, πώς θα μπορούσαν και σήμερα οι χριστιανο-κοινωνικές αξίες να δώσουν προσανατολισμό, ώστε να μην χάσουμε την ευκαιρία για μια πραγματική «νέα κανονικότητα». Ένα μεγάλο ευχαριστώ εκ μέρους της EZA.

Sigrid Schraml

Γενικός Γραμματέας EZA

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

«Ο χρόνος είναι εξαρθρωμένος» (Ουίλλιαμ Σαίξπηρ, Άμλετ)

Στην αρχή του 21ου αιώνα φαίνεται ότι όλο και περισσότεροι άνθρωποι σε ολόκληρο τον κόσμο και στην Ευρώπη συνειδητοποιούν ότι ο κόσμος δεν είναι πια όπως ήταν στα χρόνια που ήταν ακόμη παιδιά. Και όχι μόνο αυτό: Δεν θα είναι ποτέ ξανά έτσι! Φαίνεται σχεδόν σαν οι κρίσεις που περιβάλλουν όλο και περισσότερο τον καθένα να μην είναι πλέον οι εξαιρέσεις στον «κανονικό κόσμο», αλλά η νέα κανονικότητα.

Γίνονται ολοένα και περισσότερες προσπάθειες να περιγράψουμε το παρόν μας και ιδίως το μέλλον μας: Γίνεται λόγος για την ψηφιακή εποχή, για παγκοσμιοποίηση, που μετατρέπει τον κόσμο μας σε ένα χωριό και για τεχνητή νοημοσύνη ή εικονικές πραγματικότητες... Αυτό που απομένει είναι η γνώση, ότι το μόνο που δημιουργείται με κάθε περιγραφή είναι μια νέα ασάφεια.

Και παρόλα αυτά η ζωή μας συνεχίζεται. Και στην αρχή της 3ης χιλιετίας, τα σωματεία και οι άλλες οργανώσεις εργαζομένων προσπαθούν να εκπροσωπούν τα συμφέροντα των μελών τους, να αγωνίζονται για τα δικαιώματα των εργαζομένων και με διαπραγματεύσεις στον κοινωνικό διάλογο να δημιουργούν μια ισορροπία, η οποία προστατεύεται με συλλογικές συμβάσεις.

Το Ευρωπαϊκό Κέντρο για Ερωτήσεις Εργαζομένων (EZA) πραγματοποιεί κάθε χρόνο πολυάριθμα σεμινάρια σε ολόκληρη την Ευρώπη, με τα οποία ενισχύεται τόσο ο «κοινωνικός διάλογος» ως θεμελιώδες συστατικό στοιχείο του «ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων», όσο και η ικανότητα δράσης των οργανώσεων-μελών. Εδώ και περισσότερα από 35 χρόνια δημιουργήθηκε έτσι σε ολόκληρη την Ευρώπη ένα δίκτυο.

Κοινό χαρακτηριστικό όλων των οργανώσεων-μελών της ΕΖΑ είναι ότι αυτοχαρακτηρίζονται ως ανεξάρτητες – από πολιτικά κόμματα – και προσανατολισμένες στις αξίες. Η κοινή «αξιακή υπόσταση», την οποία υπερασπίζονται τα σωματεία και άλλες οργανώσεις εργαζομένων ως μέλη της ΕΖΑ, είναι η προσήλωση στην «χριστιανική κοινωνική ηθική» – η οποία είναι πολύ διαφορετική στις επιμέρους χώρες και εκφράζεται διαφορετικά.

Σε ένα σεμινάριο της ΕΖΑ στην Ισπανία την άνοιξη του 2022 διαπιστώθηκε, ότι οι «χριστιανο-κοινωνικές αξίες» αντιμετωπίζονται ως παρωχημένες για δύο λόγους: Πρώτον, στον διεθνή ανταγωνισμό – ο οποίος λόγω της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας μάς αφορά όλους – σημασία έχει ιδίως ο ανταγωνισμός και η ανταγωνιστικότητα. Όποιος αναφέρεται σε αξίες, έχει ήδη χάσει ήδη, φαίνεται να είναι το «πιστεύω» του 21ου αιώνα. Δεύτερον, θα πρέπει τα σωματεία να εκπροσωπούν αποκλειστικά τα συμφέροντα των μελών τους και οι κοσμοθεωρίες ή οι θρησκείες, όπως ο χριστιανισμός, κηρύσσονται ως «προσωπική υπόθεση», η οποία δεν έχει καμία θέση στον μοντέρνο κόσμο της εργασίας.

Πολλές οργανώσεις-μέλη της ΕΖΑ, μεταξύ άλλων η Krifa (Kristelig Fagbevægelse) και η WOW (World Organisation of Workers), εκφράστηκαν με αποφασιστικότητα ενάντια σε αυτή την κοσμοθεώρηση, πρεσβεύοντας το εξής: «Τα σωματεία έχουν κίνητρα και εμπνέονται από τις αξίες τους. Αυτές αποτελούν τη ραχοκοκαλιά των δομών τους. Το να έχεις πολύ συγκεκριμένες αξίες παρέχει κίνητρα και ενισχύει τις δράσεις. Στις τελευταίες δεκαετίες έγινε όλο και πιο σαφές ότι για τα σωματεία αποτελεί μεγάλη πρόκληση, να προσαρμόσουν τις δράσεις και τις στρατηγικές τους σε αυτές τις αξίες.» (Βαλένθια, 2022)

Το παρόν φυλλάδιο ΕΖΑ θέλει να περιγράψει τις χριστιανο-κοινωνικές αξίες μας όχι μόνο στη θεωρία, αλλά να είναι μια ενθάρρυνση για μια συνδικαλιστική πρακτική, στην οποία υπάρχει συμφωνία μεταξύ δράσεων και αξιακών συστημάτων και οι αξίες αποκτούν υπόσταση! Το κείμενο ακολουθεί τη μέθοδο «ΒΛΕΠΩ – ΑΞΙΟΛΟΓΩ – ΕΝΕΡΓΩ» όπως έχει

εξελιχθεί και εφαρμοστεί ήδη από τον Βέλγο εργάτη-ιερέα και μετέπειτα καρδινάλιο Joseph Cardijn τον 20ο αιώνα.

Εντελώς συνειδητά χρησιμοποιήθηκαν σύντομα κείμενα, που ως «στοιχεία» αποτελούν μια συνεχή πρόσκληση, να συνεισφέρεις εκούσια, να κατανοήσεις το ένα ή το άλλο στοιχείο ως «εργαλείο» και να το συνδιαμορφώσεις. Σε έναν φάκελο για το θέμα «Εργοτάξιο: Κοινωνική ηθική», ο τότε διευθυντής της Καθολικής Κοινωνικής Ακαδημίας της Αυστρίας, πατήρ Alois Riedlsperger, έγραφε: «Περισσότερο από ποτέ γίνεται αντιληπτό ότι το εργοτάξιο όλων είναι ο ένας κόσμος – και το ερώτημα του μέλλοντος είναι εάν θα καταστεί εφικτό να κατασκευαστεί ένας κατοικήσιμος κόσμος για όλους τους ανθρώπους.»

Ενότητα 1: ΒΛΕΠΩ

Ακολουθώντας το τρίπτυχο του Joseph Cardijn, ΒΛΕΠΩ σημαίνει: Στην αρχή της 3ης χιλιετίας η ανθρωπότητα βρίσκεται μπροστά σε τεράστιες προκλήσεις. Πριν η «κοινωνική ηθική» δώσει μια – ίσως πρόωρη – απάντηση στα επιτακτικά ερωτήματα του παρόντος και του μέλλοντος, είναι απαραίτητο να κοιτάξουμε καλύτερα. Οι καταστάσεις αδικίας, οι κοινωνικές καταστάσεις και δομές, που αντιτίθενται στην αποφασιστική θέληση για δικαιοσύνη του μηνύματος της βίβλου, πρέπει να συνειδητοποιηθούν. Εκεί, όπου για παράδειγμα βλάπτεται η ανθρώπινη αξιοπρέπεια και τα ανθρώπινα δικαιώματα και όπου κοινωνικές και πολιτικές σχέσεις περιορίζουν ή ακόμη και καταστρέφουν την ανθρώπινη ζωή, εκεί πρέπει να δραστηριοποιηθούμε.

ΣΤΟΙΧΕΙΟ 1: Μια παλιά τοιχογραφία

Στον νότιο εξωτερικό τοίχο του καθεδρικού ναού του Γκρατς, την πρωτεύουσα του κρατιδίου της Στυρίας στην Αυστρία, υπάρχει η «εικόνα της μάστιγας», μια τοιχογραφία στον εξωτερικό σοβά της εκκλησίας από τον Thomas von Villach από το έτος 1485. Το κρατίδιο της Στυρίας βρισκόταν τότε σε άσχημη κατάσταση, και τρεις καταστροφές απεικονίστηκαν: η χολέρα, οι ακρίδες και οι οθωμανικοί πόλεμοι. Με άλλα λόγια: επιδημία, περιβάλλον και πόλεμος. Υπό τον τίτλο «Πραγματικό, σημαντικό και εφήμερο» ο καθηγητής δρ. Manfred Prisching, κοινωνιολόγος στο Πανεπιστήμιο του Γκρατς, μέλος της Αυστριακής Ακαδημίας Επιστημών, έκανε τον Μάρτιο του 2022 σκέψεις για αυτή την εικόνα: Σκέψεις για επιδημίες, για το περιβάλλον και τον πόλεμο!

Διότι, μισό αιώνα αργότερα, η υπαρξιακή εμπειρία είναι η ίδια: τρεις θεμελιώδεις απειλές της ανθρώπινης ύπαρξης. Αυτοί οι κίνδυνοι της ζωής είχαν διαφύγει λίγο από τη συνείδησή μας.

Η πρώτη σκέψη: «Οι άνθρωποι έχουν σώματα. Είναι άλλωστε μόνο ένα είδος, που μάχεται για την επιβίωση. Την κοινότοπη σωματικότητα του ανθρώπου την εκτοπίζουμε τον περισσότερο καιρό με επιτυχία, όπως τον θάνατο. Τα σώματα είναι μια υπόθεση ευεξίας και ομορφιάς, γιατρών και χαπιών. Άλλωστε είμαστε μια κοινωνία της προόδου και των γνώσεων. Παράταση ζωής, 'Human Enhancement'. Επιτυχίες ενάντια στον καρκίνο. Σχεδόν ήδη αιώνια ζωή. Για το εφήμερο της ζωής, το οποίο θυμίζει ο σταυρός στο μέτωπο τη Μεγάλη Τετάρτη (έναρξη της νηστείας), δεν έχουμε πλέον και πολύ αίσθηση. Όμως μετά βιώνουμε ότι εμφανίζεται ένας μικροσκοπικός ιός, τον οποίο δεν μπορούμε να ελέγξουμε, αλλά τον καταπολεμούμε για ένα χρονικό διάστημα με τις μεθόδους του Ύστερου Μεσαίωνα. Μέχρι τότε οι επιδημίες (τοπικά) ήταν πολύ μακριά: ο Έμπολα στην Αφρική. Κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει σε εμάς. Και όμως συνέβη. Τον κίνδυνο από την επιδημία δεν τον ξεπεράσαμε ακόμη. Η μετάβαση από την επιδημία στην ενδημία δεν σημαίνει υποβάθμιση της σημασίας, αλλά είναι το μήνυμα της ήττας: Παραιτούμαστε από τη μάχη. Το πράγμα παραμένει, το κλίμα αυτή τη στιγμή είναι σχετικά ειρηνικό, όμως μπορεί να μετατραπεί ανά πάσα στιγμή σε μαζικό δολοφόνο. Δεν ξεφεύγουμε από την εξέλιξη. Οι περισσότεροι άνθρωποι το αντιλήφθηκαν, άλλωστε η δυστυχία και ο θάνατος ήταν κάθε βράδυ στις ειδήσεις. Πολλοί προσπαθούν ωστόσο να το ξεχάσουν το συντομότερο δυνατό.»

ΣΤΟΙΧΕΙΟ 2: Κλιματική κρίση και πόλεμος

Ο καθηγητής Prisching περιγράφει τις δύο πρόσθετες θεμελιώδεις απειλές της ύπαρξής μας ως εξής:

Η δεύτερη σκέψη: «Το περιβάλλον είναι η βάση της ύπαρξης. Εκτοπίσαμε επίσης για πολύ καιρό την κοινότοπη εξάρτηση από το περιβάλλον, ο κόσμος και οι πρώτες ύλες του θεωρούνταν αστείρευτες. Μπορεί μελέτες να προέβλεπαν μεν ελλείψεις ήδη εδώ και δεκαετίες, αλλά και αυτό έμοιαζε (χρονικά) μακρινό: Αυτό θα γίνει κάποτε. Αποκαλύψεις του μέλλοντος. Μετά όμως αρχίζει να το νιώθεις: το θερμότερο κλίμα, ακραία

καιρικά φαινόμενα, η θαλάσσια ρύπανση – όλος ο κατάλογος. Μάλιστα πολύ πρόσφατα, όλοι μιλούν για τη βιωσιμότητα. Γρήγορα αποφασίζεται να επιτεθούμε στο μέλλον με άνεμο, ήλιο, νερό και ηλεκτρικά μηχανήματα στον πράσινο αιώνα. (Χωρίς ρωσικό αέριο δεν έχουμε ούτως ή άλλως και πολλές άλλες επιλογές.) Όμως η σχέση με την πραγματικότητα παραμένει καχεκτική. Διότι τα ηλεκτρικά αυτοκίνητα κινούνται τώρα κυρίως με πρόσθετο ρεύμα από ορυκτά. Το πρόβλημα αποθήκευσης για τον άνεμο και τον ήλιο είναι άλυτο. Δεν υπάρχουν πολυάριθμοι αγωγοί υψηλής τάσης. Και διεθνώς, η παγκόσμια κατανάλωση ορυκτών τις επόμενες δεκαετίες θα διπλασιαστεί τουλάχιστον τις επόμενες δεκαετίες. Θα είναι στην πραγματικότητα ένας μαύρος αιώνας. Όμως άρχισαν τουλάχιστον οι προσπάθειες και πηγάζουν (συνήθως) προς τη σωστή κατεύθυνση. Μόνο που η ανακοίνωση ότι ο μετασχηματισμός θα γίνει μια κατάσταση win-win για όλους είναι ένα ουτοπικό απομεινάρι από καλύτερες εποχές και οδηγεί στις λεπτομέρειες σε απατηλούς πειρασμούς: Κλιματική πολιτική γίνεται μόνο, εάν κανένας δεν επιβαρύνεται.»

Η τρίτη σκέψη: «Ο πόλεμος είναι κανονικότητα. Η τωρινή Ευρώπη ήταν μια ιστορική ανωμαλία. Τρία τέταρτα του αιώνα ειρήνης και ευημερίας (με εξαίρεση τους πολέμους στα Βαλκάνια) είναι, κοιτώντας την ιστορία, μια απόκλιση, μια ιστορική εξαίρεση, που δεν θα μπορούσε να κρατήσει και άλλες δεκαετίες. Μόνο και μόνο από τη διάλυση αυτοκρατοριών, όπως τη ζούμε τώρα, αυξάνεται η πιθανότητα πολέμου. Η Ευρώπη πίστεψε με επιμονή στη ρητορική του 'ποτέ ξανά', ταυτόχρονα δέχτηκε την πολυτέλεια του κατακερματισμού και του πολυκερματισμού. Η ΗΠΑ έγιναν μια ζημιωμένη δημοκρατία, γεγονός που υποσκάπτει τη θέση ολόκληρης της Δύσης. Η εξωτερική αντίληψη των ευρωπαϊκών κρατών ήταν: αμφίβολη, ανασφαλής στις διαπραγματεύσεις, ηθικολογική, ανίκανη για λήψη αποφάσεων. Και στρατιωτικά δεν καταφέρουν τίποτε. Κάνοντας έναν υπολογισμό που βασίζεται καθαρά στον ρεαλισμό, αυτή είναι μια κατάσταση υπό εκμετάλλευση.

Έτσι επέστρεψε και η κανονικότητα του πολέμου. Ο πόλεμος του Πούτιν ήρθε νωρίτερα από το αναμενόμενο. Στον Πούτιν συνδυάζονται με αντι-

φατικό τρόπο η ιστορική και εξουσιαστική σκέψη (η 'αυτοκρατορία'), το μεταφυσικό (η 'αγιότητα' για ό,τι είναι ρωσικό) και η λογική των μυστικών υπηρεσιών (το ψέμα, η καταστολή, η δολοφονία είναι 'εργαλεία'). Με έναν τέτοιο σκεπτικό, η Δύση δυσκολεύεται. Όμως η οριοθέτηση από αυτή τη σκέψη είναι ευκολότερη, όσο πιο ξεκάθαρα εμφανίζεται στο προσκήνιο. Δεν είναι όμως και η σκέψη της 'Ανατολής': Θαυμάζουμε την ηρωικότητα εκείνων, που παίρνουν τα όπλα στην πατρίδα τους, και εκείνων, που διαμαρτύρονται στον επιτιθέμενο, ενώ γνωρίζουν ότι θα συλληφθούν αμέσως. Στη Δύση υπάρχει, τουλάχιστον αυτή τη στιγμή, αντί για ασυμφωνία και διστακτικότητα, μια απρόσμενη ενότητα και δύναμη στα δυτικά κράτη. Η κρίση μπορεί να χαρίσει και δύναμη. Ιστορική διαλεκτική: Ίσως ο Πούτιν, ο 'killer', συμβάλει άθελά του, στη διάσωση του δυτικού κόσμου.»

ΣΤΟΙΧΕΙΟ 3: Εκτόπιση της πραγματικότητας

Η σύνοψη των τριών εικόνων, που υπάρχουν στην τοιχογραφία, είναι η πρόσκληση του καθηγητή Prisching, να αφιερώσει κανείς μερικά λεπτά σε έναν στοχασμό για το πραγματικό, το σημαντικό και το εφήμερο: η «εκτόπιση της πραγματικότητας σε κάνει αδύναμο. Ο αραβικός, ο ρωσικός και ο κινέζικος κόσμος έχουν αποκτήσει την πεποίθηση, ότι η Δύση είναι παρηκμασμένη. Από κάποιες απόψεις έχουν δίκιο. Εάν απελευθερώσουμε τον όρο από όλο τον πολιτισμικό μοντέρνο παραλογισμό, μπορεί η παρακμή να σημαίνει: μια κατάσταση, στην οποία οι δικές μας προϋποθέσεις για τη ζωή δεν αναγνωρίζονται και δεν διαφυλάσσονται πλέον ως τέτοιες και στην οποία μια κοινωνική τάξη δεν μπορεί να κινητοποιήσει πλέον μια επαρκή ανθεκτικότητα, για να αντιμετωπίζονται κρίσεις.

Στην περίπτωσή μας είναι οι ρεαλιστικές προκλήσεις της επιδημίας, του περιβάλλοντος και του πολέμου. Μπορείς να ξεφύγεις από αυτές τις πραγματικότητες: ο ιός πέρασε, η sustainability (= βιωσιμότητα) έχει σχεδόν κανονιστεί, και ουσιαστικά δεν είναι δικός μας ο πόλεμος.

Οι τάσεις άρνησης τρέφονται από επιτυχίες. Συνηθισμένος σε μια ζωή με ευημερία και ασφάλεια, υπάρχει η αίσθηση ότι έχεις γλιτώσει από τη σκληρότητα της ζωής. Χάνεσαι λοιπόν σε ασημαντότητες και μικρότητες, πέφτεις κάθε φορά με τα μούτρα σε εχθρικά περιβάλλοντα, αφήνεις δομές σχετικότητας να θολώνουν την ικανότητα διάκρισης για το σημαντικό και το ασήμαντο. Η γενικευμένη ανασφάλεια αυξάνει την ελκυστικότητα κλειστών συστημάτων σκέψης. Τελικά, συγκρούονται πλέον μόνο δόγματα (και αδιαλλαξίες). Εκτοπίζεσαι από την πραγματικότητα.

Ίσως βοηθούν (πλέον μόνο) οι κρίσεις; Όταν η κανονική ικανότητα μάθησης ενός συστήματος έχει φθίνει, οι κρίσεις μπορούν να είναι τα τελευταία φαινόμενα, μέσω των οποίων μεταφέρονται προβλήματα στους τομείς της αντίληψης, της κατανόησης και της επεξεργασίας. Με τις τρέχουσες εκφράσεις των τριών βασικών κινδύνων, που ο Thomas von Villach είχε αναπαραστήσει τότε σε εικόνες, την επιδημία, το περιβάλλον και τον πόλεμο, ίσως έχουμε να κάνουμε με αφορμές, που είναι αρκετά ισχυρές, ώστε να μεταδοθεί περισσότερη σοβαρότητα στην Ευρώπη. Στοιχεία ελπίδας, συνεργασίας και διάθεσης για μάθηση υπάρχουν και στους τρεις τομείς, τουλάχιστον στην πλειονότητα της κοινωνίας. Ισχύει η παλιά ρήση, ότι δεν πρέπει να αφήνεις καμία κρίση ανεκμετάλλευτη. Κάποια σημάδια ανάκαμψης της ομοφωνίας και της συνειδητοποίησης θα πρέπει να είναι εφικτά και πέραν των επόμενων εβδομάδων και μηνών.»

Το κυρίαρχο θέμα των ετών 2020 και 2021 ήταν η παγκόσμια πανδημία κορονοϊού. Οι παρακάτω ενότητες έχουν σκοπό να βοηθήσουν, να αξιολογήσουμε τη ματιά μας, και να δούμε με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ακρίβεια τον αντίκτυπο που είχε η πανδημία στην κοινωνία μας.

ΣΤΟΙΧΕΙΟ 4: Πάσχα 2.0

Στην αρχή του 21ου αιώνα φαίνονταν να ξεκινάει η «ψηφιακή εποχή»: κοινωνικές δυνάμεις εκπαίδευσης οικογενειών, συλλόγων, εκκλησιών και κρατών άρχισαν να φθίνουν και αντί αυτών σχηματίστηκαν σμήνη που

βρίθουν στο διαδίκτυο. Οι πολίτες μετατράπηκαν σε «follower». Όμως μετά ήρθε ο κορονοϊός! Και ξαφνικά φάνηκε ότι η μέχρι τώρα ζωή μας έχασε όλη την εγκυρότητά της.

Μια ίωση, εναντίον της οποίας δεν υπήρχε κανένα φάρμακο και κανένα εμβόλιο την άνοιξη του 2020, τα άλλαξε όλα. Όπως στα μεγαλύτερα τμήματα του κόσμου, έτσι και στην Αυστρία, η δημόσια ζωή παρέλυσε. Οι δρόμοι και οι πλατείες που πριν ήταν γεμάτες ζωντανία ξαφνικά άδειασαν, οι πολίτες περίμεναν υπομονετικά στα σπίτια τους και παρακολουθούσαν με αγωνία τις συνεντεύξεις τύπου της κυβέρνησης.

Υπήρξε κάτι παρόμοιο στην ιστορία της ανθρωπότητας; Στη βίβλο, στο βιβλίο Έξοδος, περιγράφεται ο λαός του Ισραήλ, ο οποίος με τη βοήθεια του Θεού γλιτώνει από τη σκλαβιά στην Αίγυπτο με τη φυγή μέσα από τη θάλασσα διασχίζοντας πολλούς μήνες την έρημο. Αυτό που είχε τη μεγαλύτερη σημασία ήταν να τεθούν νέοι κανόνες. Ο Μωυσής ανέβηκε στο όρος Σινά. Θα επέστρεφε αργότερα με τις 10 εντολές. Ο λαός που περίμενε όμως μουρμούριζε, επειδή δεν γνώριζε, εάν και πότε θα επέστρεφε και ζητούσε από τον αδερφό του Ααρών να κάνει κάτι. Αυτός τους ζήτησε να συγκεντρώσουν και να λιώσουν τα σκουλαρίκια τους. Προέκυψε ο «Χρυσός Μόσχος»!

Αυτή τη φορά δεν υπάρχει κανένας Μωυσής στον ορίζοντα, ο οποίος θα κρατούσε στα χέρια του τις «10 εντολές της ψηφιακής εποχής». Ταυτόχρονα βλέπουμε να φθίνει η εμπιστοσύνη των αγορών και να αυξάνεται παγκοσμίως η τιμή του χρυσού. Η νηστεία και το Πάσχα ήταν τελείως διαφορετικά το 2020. Τη Μεγάλη Τετάρτη, ο σταυρός στο μέτωπο μας θυμίζει ότι είμαστε εφήμεροι. Όμως ο Χριστιανισμός γιορτάζει στην Ανάσταση, ότι τον τελευταίο λόγο δεν τον έχει ο θάνατος, αλλά η ζωή. Από τον Βάτσλαβ Χάβελ προέρχεται η ρήση: «Η ελπίδα δεν είναι η πεποίθηση, ότι κάτι πάει καλά, αλλά ότι κάτι έχει νόημα, ανεξαρτήτως έκβασης!» Οι περισσότεροι άνθρωποι έπρεπε να γιορτάσουν στην Αυστρία μόνοι τους το Πάσχα – συνδεδεμένοι μεταξύ τους μόνο με σύγχρονα μέσα – απλά Πάσχα 2.0!

ΣΤΟΙΧΕΙΟ 5: Νέα κανονικότητα

Στην Αυστρία είναι παράδοση να τραγουδούν σε διάλεκτο: «Μπορεί να μην έχω μεν ιδέα πού θέλω να πάω, αλλά αντί αυτού θα φτάσω πιο γρήγορα εκεί», τραγουδούσε ο αυστριακός σατιρικός Helmut Qualtinger στον ρόλο του ως «Άγριος πάνω στη μοτοσικλέτα» τη δεκαετία του '50. Μετά από δύο παγκόσμιους πολέμους η Ευρώπη ήταν ερείπια, η Αυστρία ήταν απασχολημένη με την ανοικοδόμηση και η σκηνή της επιθεώρησης βίωνε χρυσές εποχές. Μόνο με απευθείας σύγκριση γίνεται σαφές πόσο εντελώς διαφορετική ήταν η κατάσταση την άνοιξη του 2020 – και πόσο ανάρμοστη είναι οποιαδήποτε «πολεμική ρητορική» και η οργή που επιδεικνύεται. Τα μέτρα της κυβέρνησης για την προστασία της υγείας του αυστριακού πληθυσμού ήταν πολύ επιτυχημένα και για τους αρνητές και τους συνωμοσιολόγους ισχύει: η σύγκριση των αριθμών παρέχει ασφάλεια!

Μετά την καραντίνα του κορονοϊού θα πρέπει να αντιμετωπιστεί αναμφίβολα η μεγαλύτερη παγκόσμια οικονομική κρίση από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Και ο πειρασμός είναι μεγάλος, να ορμήσουμε με χαμηλωμένο βλέμμα, ώστε να επαναφέρουμε το συντομότερο δυνατό τις «συνθήκες πριν τον κορονοϊό». Ο άνθρωπος είναι ζώο συνήθειας, και η «αλλαγή του τρόπου ζωής» θεωρείται στην ιατρική, όχι τυχαία, ως η δυσκολότερη θεραπεία. Με οξύ βλέμμα ο βιεννέζος θεολόγος Paul M. Zulehner εξιστορεί την πανευρωπαϊκή βασική διάθεση των τελευταίων δεκαετιών: «Εργαζόμαστε μέχρι θανάτου, διασκεδάζουμε μέχρι θανάτου, και η αγάπη πεθαίνει όλο και πιο συχνά λόγω απαιτήσεων που υπερβαίνουν τις δυνάμεις μας. Είναι μια προσπάθεια να φτάσεις τον ουρανό στη γη. Το πρώτο χαρακτηριστικό μιας τέτοιας ζωής είναι, ότι γίνεται όλο και πιο γρήγορη, επειδή θέλουμε να πιάσουμε το υπερβολικό στη μετριότητα. Μια τέτοια ζωή γίνεται όμως όλο και πιο κοπιαστική, απαιτητική, και τελικά πάνω από τις δυνάμεις μας. Δεν αποτελεί έκπληξη, ότι μια τέτοια ζωή χαρακτηρίζεται από τον υποβόσκοντα φόβο, στο τέλος να μην τα καταφέρουμε, να βγούμε ζημιωμένοι με το κυνήγι για την προσωπική ευτυχία.»

«Ένας άλλος κόσμος είναι εφικτός» ήταν πριν από περίπου 20 χρόνια ένα σλόγκαν, το οποίο επεκτάθηκε εν τω μεταξύ από το κίνημα «Fridays for Future» με την άποψη, ότι δεν έχουμε σε εφεδρεία κανέναν άλλον πλανήτη Β. Πρέπει λοιπόν – αντίθετα με τον «Άγριο πάνω στη μοτοσυκλέτα» – πρώτα να αποφασίσουμε προς ποια κατεύθυνση θέλουμε να βαδίσουμε. Η ευκαιρία να φτάσουμε σε μια «νέα κανονικότητα» δεν ήταν ποτέ μεγαλύτερη!

ΣΤΟΙΧΕΙΟ 6: Δρόμοι εξόδου από την κρίση

Την άνοιξη του 2020 ήταν απόλυτα ασαφές, πόσο θα διαρκούσε η πανδημία του κορονοϊού και πόσο γρήγορα θα ήταν εφικτό για την ιατρική και την έρευνα να αναπτύξει ένα εμβόλιο. Τόσο περισσότερο έντονη ήταν η αναζήτηση, πώς θα μπορούσε να καταστεί δυνατό – βασισμένοι στην αξιακή υπόσταση της «χριστιανικής κοινωνικής ηθικής» – να καταλήξουμε από την κρίση σε μια «νέα κανονικότητα».

Εάν προσανατολιστούμε στις αξίες της κοινωνικής ηθικής, γίνεται γρήγορα ξεκάθαρο, ότι ο μέχρι τώρα «τρόπος ζωής» μας μάς έφερε σε μια – επικίνδυνη για ολόκληρο τον πλανήτη – δύσκολη κατάσταση. Μια παγκοσμιοποιημένη αγορά χωρίς κανόνες γνωρίζει μόνο την προσφορά και τη ζήτηση. Εάν δεν τιθασευτεί, καταλήγουν κάτω από τις ρόδες άνθρωποι και ολόκληρες κοινωνίες. Εκτός από την τιθάσευση της αγοράς με κοινωνικούς και οικολογικούς όρους-πλαίσια, πρέπει να βρεθεί και μια νέα ισορροπία ανάμεσα σε μια ανταγωνιστική οικονομία, ένα αλληλέγγυο κοινωνικό κράτος και την προστασία του περιβάλλοντος. Έτσι αναφέρεται στον πυρήνα η εικόνα μας για τον άνθρωπο και η κοσμοθεωρία μας. Ο Τσέχος οικονομολόγος και καθηγητής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης Tomas Sedlacek αναφέρει στο βιβλίο του «Economics of Good and Evil»: «Ακόμη δεν έχω βρει αυτό, για το οποίο διψάω.» Περιγράφει την κοινωνία μας ως μια κοινωνία, η οποία όχι μόνο δεν γνωρίζει, πώς θα μπορούσε να επιτευχθεί η ευχαρίστηση, αλλά όπου αυτή δεν θα ήταν καν

ιδιαίτερα επιθυμητή. Εάν η οικονομία χάσει τον στόχο της, μας απομένει πλέον μόνο ένα: Ανάπτυξη – μια ανάπτυξη, η οποία δεν γνωρίζει τίποτε άλλο από τον εαυτό της, καθώς δεν έχει κανέναν στόχο ως μέτρο σύγκρισης. Μια τέτοια ανάπτυξη είναι συνδεδεμένη με ματαιότητα και έλλειψη ιθαγένειας εξαιτίας μιας αίσθησης απουσίας στόχων. Ο Sedlacek απαιτεί να επανεξετάσουν, όχι μόνο οι φιλόσοφοι και οι θεολόγοι, αλλά και οι οικονομολόγοι το ερώτημα «Τι είναι ο άνθρωπος κατά την άποψή μας;».

Οι δρόμοι εξόδου από την κρίση πρέπει να αποστασιοποιούνται ξεκάθαρα από τον μέχρι τώρα τρόπο που ζούμε και διαχειριζόμαστε τα οικονομικά, ο οποίος δεν αφορά μόνο μεμονωμένους ανθρώπους, αλλά απειλεί έντονα το μέλλον της ανθρωπότητας, και είναι άρρηκτα συνδεδεμένοι με ερωτήματα νοημάτων. Στην πολεμική του για την κρίση «Anders denken» (Σκεφτείτε αλλιώς), ο αυστριακός συγγραφέας Reinhard P. Gruber γράφει: «Οι εναλλακτικές βρίσκονται μπροστά μας, ποτέ πίσω μας!»

ΣΤΟΙΧΕΙΟ 7: Μεταπραγματική εποχή

Ορισμένα ανέκδοτα έχουν «παλιώσει». Λέγονταν ήδη πριν από 20 ή 30 χρόνια και ουσιαστικά το αστέιο είναι πλέον ήδη γνωστό στους περισσότερους ανθρώπους. Αυτό δεν φαίνεται να είναι έτσι σε ένα γκράφιτι, που υπήρχε ήδη πριν από 30 χρόνια στους τοίχους ενός αμερικάνικου πανεπιστημίου: «Έχω σχηματίσει την άποψή μου, δώστε μου τα δικά σας δεδομένα!», ήταν γραμμένο με σπρέι στα αγγλικά (opinion/facts).

Ο διαχωρισμός μεταξύ δεδομένων και απόψεων φαίνεται να πετυχαίνει όλο και λιγότερο στις αρχές του 21ου αιώνα. Ναι, θα μπορούσε μάλιστα να είναι και η αιτία για τη σφοδρότητα της συζήτησης για την πανδημία του κορονοϊού. Και για την αδιαλλαξία των θέσεων! Ένας ακόμη παράγοντας είναι η «πολεμική ρητορική» που έχει έρθει έντονα στη μόδα. Όλο και λιγότερο φαίνεται να ενδιαφέρει η διεξαγωγή μιας συζήτησης, να

ακούει κανείς σε έναν διάλογο με εκτίμηση του άλλου τα επιχειρήματα της απέναντι πλευράς και με αυτόν τον τρόπο μάλιστα να μαθαίνει κάτι ο ένας από τον άλλον. Αντί αυτού γίνεται συστηματική προσπάθεια υποτίμησης, γελοιοποίησης και συκοφάντησης κάθε άλλης άποψης. Μια τέτοια διεξαγωγή της συζήτησης εμποδίζει κάθε ανταλλαγή απόψεων. Εάν δεν λαμβάνει υπόψη τον διαχωρισμό των απόψεων και των δεδομένων, άλλα ανακατεύει τα πάντα σαν σε μια πολύ μεγάλη «κιμαδομηχανή γλώσσας», καταστρέφει τη λειτουργία γεφύρωσης της γλώσσας ανάμεσα σε εμάς του ανθρώπου. Συχνά είναι κοπιαστικό να ρωτάς αυτόπτες μάρτυρες ενός ατυχήματος για τον τρόπο που έγινε. Μερικοί νομίζουν ότι έχουν δει ένα κόκκινο κι ένα ασημί αυτοκίνητο. Άλλοι θεωρούν, ότι έχουν δει ένα μπλε αυτοκίνητο. Πόσο χρήσιμη είναι σε τέτοιες περιπτώσεις μια φωτογραφία, που δείχνει χωρίς αμφιβολία δεδομένα, όπως για παράδειγμα το χρώμα του αυτοκίνητου. Ακόμη και αν στη «μεταπραγματική εποχή» ενισχύεται η άποψη, ότι δήθεν το μόνο θέμα είναι να εξιστορείς ένα κατά το δυνατό αξιόπιστο αφήγημα, παραμένει εύλογη η επιστροφή σε δεδομένα. Η κοινή αναγνώριση της πραγματικότητας επιτρέπει διαλόγους με σεβασμό.

Το 1952, ο τότε Γερμανός καγκελάριος Κόνραντ Αντενάουερ έλεγε: «Ήμουν έτοιμος – αυτό πρέπει να είναι πάντα κανείς – να μαθαίνω και από πολιτικούς αντιπάλους, διότι κάθε ένας από εμάς έχει το δικαίωμα να γίνεται πιο έξυπνος.»

ΣΤΟΙΧΕΙΟ 8: Κάτω από τον μεγεθυντικό φακό

Η κατάσταση έκτακτης ανάγκης της παγκόσμιας πανδημίας του κορονοϊού επέδρασε στην κοινωνία μας όπως ένας μεγεθυντικός φακός: τα δυνατά και τα αδύναμα σημεία γίνονται εντονότερα ορατά. «Όση εμπιστοσύνη και δυσπιστία και εάν υπάρχει στις σχέσεις, όση βία ή τρυφερότητα και να καθορίζει η ζωή σε ελάχιστο χώρο, αυτή η κρίση τη σημαδεύει σαν ένα διαμπερές τραύμα», γράφει ο αυστριακός φιλόσοφος Konrad Paul Liessmann.

Ένα βήμα παραπέρα πηγαίνει ο αυστριακός κοινωνιολόγος Manfred Prisching, ο οποίος περιγράφει την τωρινή δυναμική της επιθετικότητας ως εξής: «Όχι θυμός στο ένα ή το άλλο γεγονός – απλά ένας αδιάκριτος θυμός σε όλα. Λόγω αδυναμίας, λόγω υπερβολικών απαιτήσεων, λόγω της προσωπικής εμπειρίας αναποτελεσματικότητας και μειονεξίας. Ο θυμός καρφιστώνεται πάνω από όλη την Ευρώπη σε θέματα και μετατρέπεται σε ένα αντι-κίνημα: εναντίον πάνω και κάτω, κατά του ιού και των ομίλων επιχειρήσεων, κατά της ελίτ και της επιστήμης, εναντίον διανοουμένων και δημοσιογράφων, κόντρα στην αλήθεια και στον άσχημο καιρό!» Δυστυχώς αυτή η διάθεση δεν φαίνεται να σταματάει ούτε στη βουλή, όπου κάποιες ομιλίες είναι τόσο γεμάτες επιθετικότητα, ώστε η συνολική ζημιά στην πολιτική να υπερβαίνει σημαντικά τα «κομματικά πολιτικά ψιλλολόγια».

Ευτυχώς ο μεγεθυντικός φακός δεν κάνει κάποια επιλογή. Μεγεθύνει τα πάντα. Ίσως όμως πρέπει απλώς να κοιτάξουμε καλύτερα. Όλοι μας – και αυτό φαίνεται να ισχύει παγκοσμίως – μάθαμε απίστευτα πολλά σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα. Όχι μόνο επιμέρους όρους, όπως «lock-down» και «πανδημία», αλλά και την εξέλιξη ενός εμβολιασμού και τη συμπεριφορά σε έναν ψηφιακό κόσμο. Από αυτά θα επωφεληθούμε όλοι στο μέλλον. Η κρίση ήταν μια αφορμή να επανεξετάσουμε πολλά πράγματα. Νέες μορφές εργασίας θα εξελιχθούν περισσότερο, για παράδειγμα η απομακρυσμένη εργασία. Ως χριστιανο-κοινωνικοί συνδικαλιστές θα συνδιαμορφώσουμε ενεργά αυτούς τους τομείς. Οι πρώτες νομοθετικές ρυθμίσεις για την εργασία στο σπίτι έχουν επιτύχει ήδη στην Αυστρία και άλλες χώρες. Ας χρησιμοποιήσουμε την πρώτη χρονιά μετά το ξέσπασμα της πανδημίας ως αφορμή να κοιτάξουμε με αισιοδοξία στο μέλλον. Ο θυμός και ο φόβος δεν ήταν ποτέ καλοί σύμβουλοι, η συσπείρωση με αλληλεγγύη όμως ήταν!

ΣΤΟΙΧΕΙΟ 9: Με μέλλον

Τα μέτρα για τον κορονοϊό προσδιόρισαν ολόκληρη την Ευρώπη. Όλο και πιο έντονη είναι η διαμάχη, τι είναι πιο σημαντικό: Η ατομική ελευθερία του ενός ή μήπως η συμβίωση σε μια κοινωνία που είναι λειτουργική;

Σε μια συνέντευξη στην εφημερίδα «Kerler Tribune», μια έκδοση του πανεπιστημίου του Γκρατς, ο Γερμανός ιστορικός και φιλόσοφος Philipp Blom αφηγείται: «Μίλησα κάποτε ενώπιον μιας ομάδας πολύ πλούσιων Ελβετών, όλοι τους μαικήνες του Ελβετικού Εθνικού Μουσείου. Τους ρώτησα, ποιος από αυτούς πιστεύει, ότι αυτό το οικονομικό σύστημα, όπως είναι τώρα, μπορεί να υπάρχει ακόμη σε 50 χρόνια. Ούτε ένας δεν σήκωσε το χέρι του.» Επομένως το ζητούμενο είναι, να δημιουργηθεί μια κοινωνία, που θα είναι κατάλληλη για το μέλλον. Το παρόν το περιγράφει ως εξής: «Ζούμε σε κοινωνίες χωρίς μέλλον, κάπως σαν σε ένα μεγάλο πολυκατάστημα εν μέσω εκποίησης. Όλοι γνωρίζουν, ότι το μαγαζί έχει χρεοκοπήσει, αλλά θα πάρουν μαζί τους ό,τι μπορούν να πάρουν. Μια κοινωνία χωρίς εύλογη ελπίδα, χωρίς μια εικόνα για ένα μέλλον, αποσυντίθεται εκ των έσω.» Ο κορονοϊός φρόντισε, αν και μόνο στις πρώτες εβδομάδες, για μια σύντομη αναλαμπή αλληλεγγυας διάθεσης. Μετά από έναν χρόνο, ο νεολογισμός «mühtend» (από τις γερμανικές λέξεις «θυμός» και «κούραση») περιγράφει ένα μίγμα κούρασης και θυμού. Ο Γερμανός κοινωνιολόγος Ferdinand Tönnies αποκαλεί αυτό το σενάριο την πρόελαση των «κλαψιάρικων εγωιστών». Οι άνθρωποι, λέει, είναι προσηλωμένοι κυρίως στα δικά τους πλεονεκτήματα και στην κατανάλωση, με αποτέλεσμα να ψάχνουν όλους τους πιθανούς τρόπους για να δικαιολογήσουν την ανευθυνότητά τους. Η Γερμανίδα δημοσιογράφος και συγγραφέας Cathrin Kahlweit γράφει σχετικά: «Όταν αρνητές του κορονοϊού τρέχουν στους δρόμους με αυτάρεσκη συμπεριφορά, ενθαρρύνουν ακροδεξιούς, απειλούν ξένους, σχηματίζουν κλειστές ομάδες – και δέχονται φυσικά να θεραπεύονται σε βάρος του γενικού συνόλου στο νοσοκομείο, τότε δεν επαρκεί η εθελοντική προσπάθεια και η καλή πίστη.» Κάθε συνδικαλιστής θέλει να συμβάλει σε μια κοινωνία κατάλληλη για

το μέλλον. Η συνεργασία και ο διάλογος αποτελούν ουσιώδη στοιχεία. Επειδή δεν θέλουμε μια κοινωνία εγωιστών/εγωιστριών, η κοινωνική συνοχή για τα χριστιανο-κοινωνικά συνδικάτα είναι το κλειδί για το μέλλον!

ΣΤΟΙΧΕΙΟ 10: Claudia

«Φτάνει. Μου φτάνετε πια. Εσείς και ο φόβος και η δουλικότητά σας, ο καταδοτισμός και το 'προστατεύω άλλους' (αχ, πόσο φοβερός είμαι εγώ...). Όχι. Έχω ευθύνη, ναι, ωστόσο μόνο για μένα (και σαφώς και για τα ανήλικα παιδιά), για τα αισθήματά μου, τις σκέψεις μου, τις λέξεις μου και τις ενέργειές μου. Για τη δική μου οπτική γωνία ΚΑΙ για την ΥΠΑΡΞΗ μου. Φτάνει.» Αυτά είναι τα λόγια ενός μέλους μιας χορωδίας, το οποίο, όπως και πολλές ομάδες κατά την πανδημία, έψαχνε τρόπους κοινωνικής συμπεριφοράς. Στην ομάδα Whats-App της χορωδίας ακολούθησε το μήνυμα: Η Claudia εγκατέλειψε την ομάδα.

Σαν να ήταν και αυτός ένα μέλος της χορωδίας, ο Γερμανός φιλόσοφος Richard David Precht πρόσθεσε στο βιβλίο «Von der Pflicht» (Σχετικά με την υποχρέωση) μια σχετική παρατήρηση, πόσο διαφορετικό είναι το αίσθημα υποχρέωσης και ευθύνης των ανθρώπων και πόση μεγάλη ασάφεια υπάρχει σε πολλούς: Πώς βλέπουν οι άνθρωποι τον εαυτό τους ως πολίτη; Τι σκέφτονται, τι έχουν δικαίωμα και σε ποια πράγματα βλέπουν την υποχρέωσή τους ως πολίτες; Και τι μας μαρτυρά η κρίση για τη σχετική κατάσταση της κοινωνίας; Η γερμανική λέξη για την «υποχρέωση», που σήμαινε στη μεσαιωνική εποχή φροντίδα και προστασία, συμμετοχή και υπηρεσία στην κοινωνία, χαρακτηρίζει ένα μεγάλο αγαθό της κοινωνίας. Η υποχρέωση είναι, όπως λέει ο Φρίντριχ Νίτσε, «το δικαίωμα των άλλων πάνω μας». Το να έχεις υποχρεώσεις και να είσαι υποχρεωμένος σε άλλους δεν είναι κάποιο απομεινάρι από μια εποχή πριν από τη σύγχρονη. Όσον αφορά τη σχέση με την υποχρέωση, η κρίση του κορονοϊού είναι σαν ένας μεγεθυντικός φακός. Απωθημένοι στη βιολογική ευαλωτότητα και στον ιατρικό συσχετισμό του πεπρωμένου, η συμπεριφορά

μας γίνεται υπαρξιακή. Κάθε στάση, την οποία παίρνουμε στον χειρισμό με τον ιό, δεν είναι επομένως πλέον μια καθαρά προσωπική υπόθεση. Είμαι τμήμα όχι μόνο της ηθικής της ζωής, αλλά και της συμβίωσης - και υπό αυτή την έννοια ένα ερώτημα καθήκοντος και υποχρέωσης. Πώς μπορούμε να ενισχύσουμε την αίσθηση του καθήκοντος και της υποχρέωσης; Στάσεις, τις οποίες έχει άμεσα ανάγκη η δημοκρατία μας.

Συναρπαστικά ερωτήματα, και για όσους «αποβάλλουν την υποχρέωση» και επαναστατούν ενάντια στα κρατικά μέτρα για την προστασία της υγείας όλων των πολιτών. Όμως θα διαβάσουν Precht οι Claudia αυτού του κόσμου;

ΣΤΟΙΧΕΙΟ 11: Διχασμένη κοινωνία

Με την «ανακοίνωση του υποχρεωτικού εμβολιασμού» φαίνεται ότι η αυστριακή ομοσπονδιακή κυβέρνηση άνοιξε την τελευταία κουρτίνα από τους βαθείς τάφους. Η αδιαλλαξία των θέσεων και ο πολωμένος διχασμός της κοινωνίας, που εκτείνεται σε οικογένειες και φιλικούς κύκλους, δρα, σύμφωνα με τον τίτλο του άρθρου της εφημερίδας, ως ένας «ανένδοτος θρησκευτικός πόλεμος» μεταξύ εμβολιασμένων και ανεμβολίαστων.

«Μόνο και μόνο επειδή μια δημοκρατικά εκλεγμένη κυβέρνηση λαμβάνει μέτρα, που δεν αρέσουν σε κάποιους, απέχει πολύ από το να είναι μια δικτατορία!», διαβάζει κανείς μεταξύ άλλων σε σχόλια αναγνωστών. Ο Paul M. Zulehner γράφει σχετικά: «Ξανά βρίσκονται προβληματισμένοι της ελευθερίας απέναντι σε προβληματισμένους της δικαιοσύνης. Απέναντι από τους αλληλέγγυους σε αυτούς που παλεύουν για τη ζωή τους στις μονάδες εντατικής θεραπείας είναι εκείνοι που δεν θέλουν να εγκαταλείψουν την ελευθερία της ζωής, της εργασίας και της εκπαίδευσης. Η οικονομία έχει προστριβές με την οικολογία, η αλήθεια με το ψέμα.» Η

αδιαλλαξία των θέσεων και η αμφίδρομη υποψία, για το ποιος είναι υπαίτιος για την κατάσταση, οδηγεί πολύ γρήγορα στη βία – γλωσσική ή σωματική – ή σε διακοπή των επαφών. Όμως έτσι συνθλίβουμε τις βασικές αρχές της ζωής μας. Υπό αυτή την έννοια, η πανδημία του κορονοϊού είναι κάτι περισσότερο από μια κρίση υγείας. Είναι μια υπαρξιακή κρίση και απειλή της συμβίωσής μας. Ως χριστιανο-κοινωνικοί συνδικαλιστές μπορούμε να συνεισφέρουμε τη συνδικαλιστική εμπειρία μας στις διαπραγματεύσεις. Κάθε διάλογος πρέπει να γίνεται επί ίσους όρους και με αμοιβαίο σεβασμό. Δεν στοχεύει στην «εξόντωση» του απέναντι. Όταν εξαλείφουμε συναισθήματα, μπορούμε να βρούμε μαζί αναμφισβήτητα δεδομένα. Σχετικά, η Αυστριακή ψυχίατρος Heidi Kastner: «Κάθε ένας έχει το δικαίωμα της άποψής του. Όμως δεν υπάρχει δικαίωμα για δικά του δεδομένα!» Και ένας συμβιβασμός δεν είναι ήττα, αλλά μια δοκιμασμένη επίλυση προβλημάτων.

Πρέπει όμως να είμαστε έτοιμοι να αλλάξουμε την άποψή μας, ή όπως το εκφράζει ο Αυστριακός σατιρικός Klaus Eckel: «Πρέπει να επιτρέπεις στον εαυτό σου να αλλάξεις τα κουτάκια στο κεφάλι! Περισσότερο ξαφνιάζουμε συνανθρώπους, όταν δεν επαναλαμβάνουμε συνεχώς προηγούμενα λάθη. Όμως προτιμώ να είμαι ένας ασταθής ερευνητής από ό,τι ένας σταθερός χάχας.»

ΣΤΟΙΧΕΙΟ 12: Θείο βρέφος

«Δόξα εν υψίστοις Θεώ!», αναφωνεί ο άγγελος πάνω από τη φάτνη, που εδώ και περίπου 2.000 χρόνια είναι σε ολόκληρο τον κόσμο η χαρά της γιορτής των Χριστουγέννων. Ισχύει ακόμη και σήμερα αυτό το κάλεσμα;

Σε ένα βιβλίο, ο Γερμανός πολιτισμολόγος και συγγραφέας Peter Sloterdijk θέλει να «κάνει τον ουρανό να μιλήσει» από την άποψη του κριτικού φιλοσόφου. Περιγράφει την τρέχουσα σύγχυση των θρησκειών στη μοντέρνα εποχή. Στα μέσα του 19ου αιώνα άνοιξε μια χαραμάδα στην πύλη για την κατανόηση του παρόντος, όταν αναπτύχθηκαν δύο μοτίβα: το

λυκόφως της θρησκείας και το μετα-επαναστατικό λυκόφως της κοινωνικής συνοχής. Ενώ μέχρι τον διαφωτισμό ο χριστιανισμός ήταν χαρακτηριστικό τμήμα του ευρωπαϊκού πολιτισμού, εμφανίζεται στο παρόν για πρώτη φορά αποκρατικοποιημένος και αποπολιτικοποιημένος, δηλαδή ελεύθερος. «Το σίγουρο σημάδι της νέας ελευθερίας για τη θρησκεία είναι η εντυπωσιακή, ανυψωτική, σκανδαλώδης ματαιότητά της, είναι περιττή όπως η μουσική. Όμως: χωρίς μουσική η ζωή θα ήταν μια πλάνη», γράφει ο Sloterdijk. Κάθε άνθρωπος αποφασίζει εντελώς προσωπικά για τον εαυτό του, εάν θα ζήσει τις περίπου 30.000 μέρες του στον πλανήτη γη μόνο τυχαία και μετά θα εξαφανιστεί στο τίποτε ή θα αφεθεί ασφαλής στο χέρι του Θεού. Φαίνεται σχεδόν σαν η πανδημία του κορονοϊού να έχει αποκαλύψει επίσης, πόσο πολύ θρυμματίζεται η αλληλέγγυα συνοχή, η οποία θεωρούσε τις 10 εντολές της ιουδαϊκής-χριστιανικής παράδοσης ως ένα θεμέλιο του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Όμως: «Κανένας δεν μπορεί να σωθεί μόνος του!», μας φωνάζει ο Πάπας Φραγκίσκος. Επομένως δεν επιτρέπεται να ρωτάμε μόνο, «ποιος ή τι είναι σχετικό με το σύστημα, αλλά επίσης, τι είναι σχετικό με τον άνθρωπο, σχετικό με τη ζωή και σχετικό με την ύπαρξη», όπως ανέφερε ο Paul M. Zulehner σε μια διάλεξη στο εναρκτήριο σεμινάριο της EZA το 2021 στη Βιέννη.

Παρόλο που η επίτροπος της ΕΕ, Helena Dalli, ενθάρρυνε να λέμε αντί για περίοδο διακοπών καλύτερα περίοδο των Χριστουγέννων, εμείς ως χριστιανο-κοινωνικοί συνδικαλιστές θέλουμε να χρησιμοποιήσουμε ακριβώς τα Χριστούγεννα ως αφορμή για να συνεισφέρουμε με τις αξίες μας. Παρόλο που η πανδημία του κορονοϊού έριξε την Ευρώπη σε σοβαρές δίνες, ας κοιτάξουμε γεμάτοι ελπίδα και αισιοδοξία το επόμενο έτος. Ας μας συνοδεύει το κάλεσμα των αγγέλων: «Δόξα εν υψίστοις Θεώ και επί γής ειρήνη, εν ανθρώποις ευδοκία!»

Ενότητα 2: ΚΡΙΝΩ

Ακολουθώντας το τρίπτυχο του Joseph Cardijn, ΚΡΙΝΩ σημαίνει: Για τους χριστιανο-κοινωνικούς συνδικαλιστές και εκπροσώπους εργαζομένων δεν μπορεί να αρκεί μόνο η καταγγελία και η ερμηνεία της αξιολύπητης κατάστασης των φτωχών και των αδικημένων. Έχουν επίσης το καθήκον να σχηματίσουν μια γνώμη για την αδικία που κυριαρχεί. Στη γερμανική γλώσσα υπάρχει το εξής γνωμικό: «Γκρι είναι κάθε θεωρία!» Όμως μπορούμε να προσθέσουμε: «Μια πράξη χωρίς θεωρία είναι αποτρόπαια!» Για αυτόν τον λόγο χρειάζεται μια εμπειριστατωμένη χείρα βοήθειας. Μετά την πρώτη ενότητα, η οποία περιέγραψε μερικές προκλήσεις του 21ου αιώνα και μας προκάλεσε να τις κοιτάζουμε πιο διεξοδικά, συνεχίζουμε στη δεύτερη ενότητα με κατευθύνσεις για το πώς μπορούν να αποτελέσουν πυξίδα ή φάρο. Οι εκκλησίες δεν έχουν προ πολλού πια το μονοπώλιο, όταν πρόκειται για αξίες και ηθική, όμως σε μια εποχή, στην οποία σχεδόν τα πάντα έχουν τεθεί σε κίνηση, η πυξίδα και ο φάρος μπορεί να αποτελούν συστήματα χρήσιμα και, μερικές φορές μάλιστα, σωτήρια για τη ζωή. Τα στοιχεία στη συνέχεια περιγράφουν σε όλη τη διάρκεια της παγκόσμιας πανδημίας του κορονοϊού, ας πούμε ως «πλάνο κοινωνικής ηθικής», τους επτά προσανατολισμούς στην «χριστιανική κοινωνική ηθική».

ΣΤΟΙΧΕΙΟ 13:

Τι κατανοούμε με τον όρο «χριστιανική κοινωνική ηθική»;

Ο αγώνας για την αξιοπρέπεια και την ελευθερία του ανθρώπου διασχίζει την παγκόσμια ιστορία. Ήταν στο επίκεντρο του απελευθερωτικού αγώνα των εργατών/εργατριών στην αρχή της βιομηχανικής επανάστασης. Και στον 21ο αιώνα, σε μια μεταβιομηχανική κοινωνία, ενάντια σε μια απειλούμενη ολοκληρωτική «οικονομοποίηση» όλων των πτυχών

της ζωής πρέπει να επαναλαμβάνεται συνεχώς το εξής: «Είμαστε άνθρωποι με απαραβίαστα δικαιώματα και όχι κάποιο αυθαίρετα διαθέσιμο ανθρώπινο κεφάλαιο!» Για τους χριστιανο-κοινωνικούς συνδικαλιστές η χριστιανική κοινωνική ηθική αποτελεί μια στιβαρή αξιακή υπόσταση. Σύμφωνα με την ύψιστη θεμελιώδη αρχή της χριστιανικής κοινωνικής ηθικής πρέπει «ο άνθρωπος να είναι ο φορέας, ο δημιουργός και ο προορισμός όλων των κοινωνικών θεσμών». Οι ακόλουθες επτά αρχές της κοινωνικής ηθικής αποτελούν μια καθαρή πυξίδα στην συνδικαλιστική εργασία μας σήμερα και στον μελλοντικό κόσμο των αλλαγών:

- **ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ:** Ένας κόσμος, στον οποίο κάθε άνθρωπος γίνεται αντιληπτός με προσωπική αξιοπρέπεια και απαραβίαστα δικαιώματα ως ένα «συνολικό έργο τέχνης».
- **ΚΟΙΝΟ ΚΑΛΟ:** Μια κοινωνία, η οποία βασίζεται στο κοινό καλό και επιτρέπει σε όλους να ολοκληρώσουν την ανθρώπινη ύπαρξή τους.
- **ΓΕΝΙΚΟΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΓΑΘΩΝ:** Η προσπάθεια για μια κατά το δυνατό δίκαια κατανομή, επειδή η γη υπάρχει για όλους τους ανθρώπους.
- **ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟΤΗΤΑ:** Περισσότερη επικουρική ενίσχυση μικρών μονάδων, όπως για παράδειγμα οικογενειών και κοινοτήτων και λιγότερος συγκεντρωτισμός.
- **ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ:** Μια άνθιση της δημοκρατίας, στην οποία οι πολίτες συμμετέχουν ενεργά.
- **ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ:** Βιωμένη αλληλεγγύη, στην οποία οι άνθρωποι θα έχουν «αμοιβαία ευθύνη» ο ένας για τον άλλον.
- **ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ:** Ένας πολιτισμός της βιωσιμότητας, σε ισορροπία ανάμεσα στον οικονομικό ανταγωνισμό, την κοινωνική προστασία και τη διατήρηση των βασικών ζωτικών αναγκών.

Οι χριστιανο-κοινωνικοί συνδικαλιστές θέλουν ο άνθρωπος να μην υποβαθμίζεται απλώς στην εργατική του δύναμη ή να θεωρείται μόνο ως εργαζόμενος καταναλωτής. Ενάντια στην ιδέα της «δικτατορίας του προλεταριάτου» τοποθετούμε στη δική μας κοσμοθεωρία την ανθρωπινή αξιοπρέπεια στο προσκήνιο. Οι χριστιανοκοινωνικές αξίες μας είναι η καλύτερη βάση για μια δίκαια πολιτική των συνδικάτων.

ΣΤΟΙΧΕΙΟ 14: Το «κοινωνικό ερώτημα»

Ο χριστιανισμός είναι αδιανόητος χωρίς αγάπη προς τον πλησίον. Έτσι για παράδειγμα πολλές χριστιανικές κοινότητες ταγμάτων αφιερώθηκαν από την ίδρυσή τους στην ιδιαίτερη υποστήριξη των φτωχών, των αδύναμων και των ασθενών. Πολλά νοσοκομεία, σχολεία και φυσικά και η «μοναστηριακή σούπα» ήταν για αιώνες έκφραση της κοινωνικής αφοσίωσης των χριστιανικών εκκλησιών. Όταν με τις ριζικές αλλαγές της βιομηχανικής επανάστασης η τύχη των εργαζομένων στα εργοστάσια έγινε το σημαντικότερο κοινωνικό ερώτημα, ο Πάπας Λέων ΙΓ' δημοσίευσε τον Μάιο του 1891 την πρώτη κοινωνική εγκύκλιο «Rerum Novarum». Η έτσι βασισμένη χριστιανική κοινωνική ηθική αποτελεί μέχρι και σήμερα την αξιακή υπόσταση για τα χριστιανο-κοινωνικά σωματεία και τις οργανώσεις εργαζομένων.

Τον 19ο αιώνα άρχισε με την ανακάλυψη της ατμομηχανής και τα πρώτα εργοστάσια η «1η βιομηχανική επανάσταση». Η δραματική αλλαγή από μια αγροτική-βιοτεχνική κοινωνία στη βιομηχανική κοινωνία δημιούργησε εκατομμύρια φτωχευμένους και εκμεταλλευμένους εργάτες εργοστασίων και προκάλεσε απορρίψεις και αδικίες. Έτσι, η πείνα, η φτώχεια και η εκμετάλλευση των εργατών/εργατριών έγινε το σημαντικότερο «κοινωνικό ερώτημα», για το οποίο υπήρχαν διαφορετικές απαντήσεις:

- Σοσιαλισμός: Ακολουθώντας τις ιδέες του Καρλ Μαρξ, η πάλη των τάξεων φαινόταν ως η σημαντικότερη μέθοδος καταπολέμησης της επικρατούσας αδικίας. Στόχος του σοσιαλισμού ήταν η αποτροπή

της περαιτέρω εκμετάλλευσης με επαναστάσεις και η κατάκτηση περισσότερης δικαιοσύνης.

- Φιλελευθερισμός: Η φιλελεύθερη απάντηση στην πρόκληση της κοινωνικής δυστυχίας ήταν η έμφαση στην «ελευθερία του ατόμου» και η μη ανοχή κανενός είδους ανάμιξης σε οικονομικά ή κοινωνικά ζητήματα. Σύμφωνα με τον Άνταμ Σμιθ (Adam Smith) ένα «αόρατο χέρι» ρύθμιζε την αγορά.
- Η χριστιανο-κοινωνική απάντηση: Η χριστιανο-κοινωνική απάντηση ορίζεται στην πρώτη κοινωνική εγκύκλιο «Rerum Novarum», 1891. Ενώ ο σοσιαλισμός ήθελε να κατακτήσει τα πάντα επαναστατικά και ο φιλελευθερισμός ήθελε να τα αφήσει όλα ελεύθερα («laisser faire»), η χριστιανική κοινωνική ηθική θέλει να ξεπεράσει με δεσμευτικά αξιακά συστήματα τη δύσκολη κοινωνική κατάσταση.

Ως χριστιανο-κοινωνικά σωματεία διαμορφώνουμε μια πολιτική προσανατολισμένη στις αξίες. Οικοδομούμε μια αλληλέγγυα κοινωνία και είμαστε υπέρ της συνεργασίας και του διαλόγου!

ΣΤΟΙΧΕΙΟ 15: Διάλογος

Η προτιμώμενη μέθοδος – αν και όχι η μοναδική – της δουλειάς μας είναι ο «κοινωνικός διάλογος». Αυτός είναι εν τω μεταξύ καταγεγραμμένος στις συμβάσεις της ΕΕ και υπογραμμίζεται ξανά στον «Ευρωπαϊκό πύλωνα κοινωνικών δικαιωμάτων».

Δυστυχώς πρέπει να κατονομάσουμε άλλη μία φορά ρητά την άνοιξη του 2022 μια βασική προϋπόθεση για κάθε διάλογο: Ειρήνη!

Συνεπώς καταδικάζουμε κάθε πόλεμο με τον πιο emphaticό τρόπο. Οι επιδείξεις στρατιωτικής δύναμης και η άσκηση της βίας των όπλων έχουν ως κατάληξη τον θάνατο και τη δυστυχία. Μπορούμε να επιλύσουμε τα

παγκόσμια προβλήματα του σήμερα μόνο από κοινού. Για αυτόν τον σκοπό είναι απαραίτητη η ευρωπαϊκή και παγκόσμια συνεργασία των λαών σε όλες τις εστίες κρίσης. Ο πόλεμος δεν είναι λύση!

Για να δράσουμε ενάντια στην τάση για απομόνωση, πρέπει να συντηρήσουμε τον διάλογο. Για αυτόν τον σκοπό πρέπει να υπάρχουν κανόνες, οι οποίοι εν συντομία είναι οι εξής:

- Διάθεση για συνομιλία: Εκεί, όπου υπάρχει συζήτηση, υπάρχει ζωή. Όποιος δεν αναζητά ή ακόμη και αρνείται μάλιστα τη συζήτηση, αποσύρεται από τον διάλογο και συμβάλει στην κλιμάκωση της αντιπαράθεσης.
- Η συνειδητοποίηση των δυσκολιών της αντίληψης: Όταν δύο άνθρωποι – οι δύο μέρη που διαπραγματεύονται – βλέπουν το ίδιο, δεν είναι αναγκαστικά το ίδιο. Θα μπορούσε να έχει γίνει εντελώς διαφορετικά αντιληπτό ή απλά να έχει παρερμηνευτεί.
- Ο διάλογος ως κατάλληλο βοήθημα: Στις αντιπαραθέσεις εκφράζονται διαφορετικά ενδιαφέροντα και απόψεις. Πρόκειται για τον τρόπο με τον οποίο διευθετούνται οι αντιπαραθέσεις.
- Ο διάλογος φανερώνει κάτι: Εδώ έχει πάντα σημασία και η συνάντηση επί ίσοις όροις και η διάθεση για αποδοχή διαφορετικών απόψεων.
- Στον διάλογο ανήκει η συμφιλίωση: Ένας σχεδόν ξεχασμένος όρος, ο οποίος είναι κάτι περισσότερο από έναν συμβιβασμό ή μια εξισορρόπηση συμφερόντων. Και ο σκοπός δεν είναι να υιοθετήσεις τη γνώμη του άλλου. Πρόκειται πολύ περισσότερο για το ζην και για το να αφήνεις τον άλλον να ζει.

Ολόκληρη η χριστιανική κοινωνική ηθική δεν θα μπορούσε να υλοποιηθεί, εάν δεν είχε ως απαραίτητο τον άνθρωπο. Εάν δεν τονίσουμε την απα-

ραβίαστη αξιοπρέπειά του και δεν αμυνόμαστε στον όρο «ανθρώπινο κεφάλαιο». Εάν δεν υπενθυμίζουμε, ότι στον διάλογο οι άνθρωποι κοιτιούνται στα μάτια, παίρνουν τον άλλον στα σοβαρά και, όχι μόνο αναζητούν έναν δρόμο χωρίς βία για την επίλυση της διένεξης, αλλά και τον εφαρμόζουν μόνιμα. Ο «κοινωνικός διάλογος» δεν είναι φυσικά το μοναδικό – αλλά ένα προτιμώμενο – εργαλείο της χριστιανικής κοινωνικής ηθικής.

ΣΤΟΙΧΕΙΟ 16:

ΠΛΑΝΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΗΘΙΚΗΣ – ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η άνοιξη του 2020 θα λάβει μια ιδιαίτερη θέση στα βιβλία ιστορίας, αυτό φαίνεται να είναι δεδομένο. Ο κορονοϊός, εναντίον του οποίου δεν υπήρχε άμεσα μετά την εμφάνισή του κανένα φάρμακο και κανένα εμβόλιο, παρέλυσε σε μεγάλα τμήματα του κόσμου τη δημόσια ζωή. Σε μεμονωμένες ευρωπαϊκές χώρες θρηνήθηκαν χιλιάδες νεκροί. Ως ένα παράδειγμα, η αυστριακή ομοσπονδιακή κυβέρνηση αντέδρασε την άνοιξη του 2020 με ένα «lockdown», και επειδή ο πληθυσμός – με την παραδειγματική συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων – υποστήριξε όλα τα λουκέτα και τα μέτρα, ήταν δυνατό να αποτραπούν τα χειρότερα. Όμως για εβδομάδες ήταν κλειστές οι επιχειρήσεις, στα σχολεία δεν γίνονταν μαθήματα και οι άνθρωποι υπέφεραν από περιορισμούς της ελευθερίας κίνησης και απαγορεύσεις επισκέψεων. Στην Αυστρία, με πληθυσμό σχεδόν 8,9 εκατομμύρια κατοίκους, εργάζονταν με μειωμένο ωράριο περισσότεροι από ένα εκατομμύριο άνθρωποι και περίπου 600.000 ήταν άνεργοι. Με σπάνια ομοφωνία, όλοι οι οικονομικοί ερευνητές μιλούσαν για τη μεγαλύτερη κρίση από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Η πιο διακαής επιθυμία θα μπορούσε λοιπόν να είναι η εξής: Το καλύτερο θα ήταν να καταφέρουμε ταχύτατα ένα «comeback», στο οποίο θα αναζωογονηθεί η οικονομία, οι μαθητές θα αναπληρώσουν τη χαμένη ύλη και μετά θα είναι σύντομα όλα όπως πριν!

Όμως μια στιγμή! Το θέλουμε αυτό πράγματι; Μια ζωή γρήγορη και θορυβώδη; Ή πιο σωστά: όλο και πιο γρήγορη, όλο και πιο θορυβώδη; Και έτσι να επιστρέψουμε σε εκείνη τη ζωή, που χαρακτηρίζαμε μέχρι τώρα ως «κανονική»; Ή θα τολμήσουμε να αρχίσουμε με ένα «πλάνο», το οποίο εμπεριέχει και “στάσεις”, που μας προσκαλούν για συλλογισμό: Ανακαλύπτουμε κάτι καλό, το οποίο όμως θα αποδειχθεί ότι είναι καλό σε δύσκολες εποχές. Και ταυτόχρονα ανακαλύπτουμε πράγματα, που μέχρι τώρα φαινόταν απαραίτητα και δεν λείπουν καθόλου.

Στη Βενετία στο πρώτο lockdown του 2020 άρχισαν να κολυμπούν ξανά ψάρια στα κανάλια, στον Βόσπορο έβλεπες αντί για τάνκερ δελφίνια, και τον γαλάζιο ουρανό δεν τον διέσχιζαν αεροπλάνα – όλα αυτά ενδείξεις για πιθανές αλλαγές. Εάν λοιπόν δεν θέλουμε να επιστρέψουμε «αυτόματα» στα παλιά πρότυπα, θα χρειαστεί ένας κοινός συλλογισμός «Αυτό, που παραμένει καλύτερο!», όπως είναι ο τίτλος ενός τραγουδιού των τεσσάρων τραγουδιστών της γερμανικής μπάντας α καπέλα Maybebor. Εάν επικεντρωθούμε στο σημαντικότερο, τότε μπορούν εκείνες οι αξίες, οι οποίες δημιουργούμε ως χριστιανοκοινωνικοί συνδικαλιστές/συνδικαλίστριες από την «χριστιανική κοινωνική ηθική», να είναι χρήσιμες στάσεις στον δρόμο προς μια «νέα κανονικότητα»: αξίες, που μετρούν πραγματικά!

ΣΤΟΙΧΕΙΟ 17: ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Ένας κόσμος, στον οποίο κάθε άνθρωπος γίνεται αντιληπτός με προσωπική αξιοπρέπεια και απαραίτητα δικαιώματα ως ένα «συνολικό έργο τέχνης».

Με την ίδρυση της «Χριστιανικής νεολαίας εργαζομένων – CAJ» πριν από περίπου 100 χρόνια, ο Joseph Cardijn άρχισε να ενθαρρύνει μαθητευόμενους/μαθητευόμενες και εργάτες/εργάτριες εργοστασίου, φωνάζοντάς τους: «Κάθε νεαρή εργάτρια, κάθε νεαρός εργάτης αξίζει περισσότερο, από ό,τι όλο το χρυσάφι της γης!» Δυστυχώς η ευρωπαϊκή ιστορία διέ-

νυσε τον προηγούμενο αιώνα δύο τρομακτικούς παγκοσμίους πολέμους και στη συνέχεια τον διαχωρισμό της ηπείρου από το «σιδηρούν παραπέτασμα», το οποίο έπεσε μόλις το 1989. Αυτό είχε χωρίσει την Ευρώπη σε ανθρώπους, που είχαν την τύχη να ζουν στην ελεύθερη Δύση, και ανθρώπους στο «ανατολικό μπλοκ», στους οποίους οι κομμουνιστικές δικτατορίες έκλεβαν για δεκαετίες τις ευκαιρίες για ζωή. Από την πτώση του τοίχους του Βερολίνου όμως πλήθυναν οι φωνές που ισχυρίζονται, ότι χωρίς τον «πραγματικά υπαρκτό σοσιαλισμό» θα είχε καθιερωθεί παγκοσμίως και, συνεπώς, στην Ευρώπη μια μορφή καπιταλισμού προσανατολισμένη μόνο στη μεγιστοποίηση των κερδών. Όμως: Με τον κορονοϊό τα πράγματα ήρθαν εντελώς διαφορετικά! Πολλές κυβερνήσεις στην ΕΕ τράβηξαν χειρόφρενο στα μέχρι τότε προγράμματα εξοικονόμησης στους εθνικούς προϋπολογισμούς και παρείχαν έτσι «προτεραιότητα» στον άνθρωπο!

Φυσικά έτσι δεν ακυρώθηκαν οι κανόνες του παιχνιδιού της οικονομίας και θα χρειαστούμε και ξανά και στο μέλλον ισορροπημένους προϋπολογισμούς και τακτοποιημένα κρατικά οικονομικά, αλλά όταν οι υπουργοί οικονομικών στην ΕΕ λένε κατά λέξη: «Ας κοστίσει, όσο θέλει» - επειδή η υγεία και η (επιβίωση) ζωή των ανθρώπων έχει προτεραιότητα, τότε αυτή η πρώτη στάση της κοινωνικής ηθικής όχι μόνο επιτεύχθηκε, αλλά και υλοποιήθηκε. Και σε εκείνους, που αρχίζουν να κριτικάρουν ήδη ξανά το κόστος που προκαλεί αυτή η συνεπής στάση, θα απαντήσουμε: Υπάρχουν τομείς, τους οποίους δεν επιτρέπεται να υποβάλουμε στον πανταχού παρόντα υπολογισμό κόστους-οφέλους της οικονομίας, τον οποίο πρέπει να αφήσουμε έξω από αυτόν τον «υπολογισμό».

Ένα φωτεινό παράδειγμα είναι η Κυριακή, η οποία μας υπενθυμίζει κάθε εβδομάδα, ότι είναι ανεπίτρεπτο το ερώτημα, τι κοστίζει να μην εργαζόμαστε μία ημέρα. Εάν μπορούμε να διασώσουμε την Κυριακή στη «νέα κανονικότητα», ως ημέρα, που προορίζεται για άλλες αξίες από αυτές που ανταλλάσσονται πάνω από τον πάγκο του καταστήματος, τότε θα έχουμε καταφέρει σημαντικά πράγματα για το «συνολικό έργο τέχνης, τον άνθρωπο»!

ΣΤΟΙΧΕΙΟ 18: ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ

Μια κοινωνία που βασίζεται στο κοινό καλό και επιτρέπει σε όλους να ολοκληρώσουν την ανθρώπινη ύπαρξή τους.

«Μην ρωτάς, τι μπορεί να κάνει η χώρα σου για σένα – ρώτα, τι μπορείς να κάνεις εσύ για τη χώρα σου», είναι μια πρόταση που παρατίθεται συχνά από τον εναρκτήριο λόγο του Αμερικανού προέδρου Τζον Φιτζέραλντ Κένεντι από το 1961. Από την κρίση του κορονοϊού πέσαμε πολύ απότομα στο πεδίο των εντάσεων ανάμεσα στην αντίληψη των προσωπικών ελευθεριών και των προσωπικών συμφερόντων και εκείνων των συμπολιτών μας και ολόκληρης της χώρας. Φυσικά η αξιοπρέπεια, η ενότητα και η ισότητα όλων των ανθρώπων περιλαμβάνει και την υγεία τους. Στις χώρες της ΕΕ αποφασίσαμε, για την προστασία της υγείας, ιδίως των ανθρώπων εκείνων, που λόγω των υποκείμενων νοσημάτων τους ή της μεγάλης ηλικίας τους κινδύνευαν ιδιαίτερα από μια μόλυνση από τον ιό, να παραιτηθούμε προσωρινά από τα προσωπικά δικαιώματα της ελευθερίας.

Πολλές κυβερνήσεις όρισαν την άνοιξη του 2020 αυτόν τον δρόμο, ο πληθυσμός βοήθησε σε μεγάλο βαθμό και έτσι ανέλαβε την ευθύνη για το κοινό καλό. Αυτό είναι ακόμη πιο αξιοσημείωτο, όταν στην αρχή του 21ου αιώνα και της «ψηφιακής εποχής» υπάρχει σε πολλές χώρες ο κίνδυνος απώλειας των συσχετισμών μεταξύ της κατανόησης και της πραγματικότητας. Η ψηφιοποίηση έδειχνε να ενισχύει έναν τρόπο ζωής, ο οποίος από άνεση, αδιαφορία και απερισκεψία δεν θέλει να αναγνωρίσει πλέον καμία ευθύνη. Όμως ενόψει παγκόσμιων προκλήσεων, που είναι η παγκοσμιοποίηση, η ψηφιοποίηση, η κλιματική αλλαγή και η δημογραφική αλλαγή, δεν θα αρκεί ένα κουμπί που θα αναγράφει «Click here to save the world!». Η κρίση θύμισε, ότι η ανάληψη ευθύνης είναι άβολη και συχνά φαίνεται παρακινδυνευμένο να βγούμε από τη «ζώνη των ανέσεων» μας.

Ο κορονοϊός εξαπλώθηκε παγκοσμίως με ιλιγγιώδη ταχύτητα. Πρέπει να εξεταστεί και να εξαπλωθεί παγκοσμίως και το κοινό καλό και η επιδίωξη πρέπει να είναι μια μορφή παγκοσμιοποίησης με ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Για τη δημιουργία ενός παγκόσμιου κοινού καλού, με σεβασμό και διαφύλαξη των ιστορικών και πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων κάθε χώρας, θα χρειαστεί σε μια «νέα κανονικότητα» να υπάρξει ξανά περισσότερη τάξη διεθνώς και πιο σταθερές σχέσεις ανάμεσα στα κράτη. Η βασική σκέψη θα μπορούσε να είναι μια ακόμη πρόταση από τον προαναφερόμενο εναρκτήριο λόγο του Κένεντι: «Όταν μια ελεύθερη κοινωνία δεν μπορεί να βοηθήσει τους πολλούς, που είναι φτωχοί, δεν μπορεί να σώσει τους λίγους, οι οποίοι είναι πλούσιοι.»

ΣΤΟΙΧΕΙΟ 19: ΔΙΚΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ

Η προσπάθεια για μια κατά το δυνατό δίκαιη κατανομή, επειδή η γη υπάρχει για όλους τους ανθρώπους.

Η γνωστή ρήση του Μαχάτμα Γκάντι «Πάνω στη γη, υπάρχουν αρκετά για τις ανάγκες του καθενός, δεν υπάρχουν όμως αρκετά για την απληστία του καθενός», έχει αποδείξει στην κρίση του κορονοϊού τη διαχρονική ισχύ της. Κανονικά, ο «γενικός προορισμός των αγαθών» της γης μάς είναι γνωστός στην κοινωνική ηθική ως χαρακτηριστική βασική αρχή. Κάθε άνθρωπος πρέπει να έχει τη δυνατότητα να χρησιμοποιεί τα αγαθά που είναι απαραίτητα για την ανάπτυξή του. Παραδείγματα είναι το φυσικό και το ανθρώπινο περιβάλλον, το πόσιμο νερό, ο καθαρός αέρας, αλλά και η πρόσβαση σε πληροφορίες, στη γνώση και στην εκπαίδευση.

Στην Ευρώπη, κατά τη «σοβαρή περίπτωση του κορονοϊού», θυσιάσαμε σε δύο επίπεδα τη δίκαιη κατανομή των αγαθών προς όφελος του φόβου και της απληστίας: με τις «αγορές πανικού» των πολιτών και τις «απαγορεύσεις εξαγωγών» επιμέρους κυβερνήσεων. Εκείνες οι χώρες, όπως για παράδειγμα η Γαλλία και η Γερμανία, οι οποίες επέβαλλαν μια απαγό-

ρευση εξαγωγών για ιατρικά εμπορεύματα (στολές προστασίας, μάσκες κτλ.), πρέπει να δεχτούν το ερώτημα, πως θα μπορούσε αυτό να αιτιολογηθεί. Στην αρχή του 21ου αιώνα και μεταξύ χωρών-μελών της ΕΕ, αξίζει πράγματι μεγαλύτερη προστασία η γερμανική υγεία και η γερμανική ζωή, από ό,τι αυτή πέραν των κρατικών συνόρων, δηλαδή η πολωνική, η τσέχικη ή η αυστριακή ζωή; Και αν αναλογιστεί κανείς τα άδεια ράφια, επειδή ελέω ενός μίγματος φόβου και απληστίας λεηλατήθηκαν κονσέρβες, αλεύρι και χαρτιά υγείας με υπερχειλισμένα καροτσάκια, αυτό που απομένει είναι προφανώς μόνο ντροπή για αυτή την συμπεριφορά με την οποία πέφτουν οι μάσκες.

Η κοινωνική ηθική μας ζητάει αντίθετα να μην ξεχνάμε τους συνανθρώπους – και ιδίως τους φτωχούς. Ο Πάπας Γρηγόριος ο Μέγας έγραψε σχετικά: «Διότι όταν τροφοδοτούμε τους απόρους με τα αναγκαία, τους επιστρέφουμε το δικό τους και δεν χαρίζουμε το δικό μας. Εξαργυρώνουμε περισσότερο αυτό, το οποίο οφείλουμε στη δικαιοσύνη, από ό,τι κάνουμε με μία καλή πράξη ευσπλαχνίας. Ακόμη και στη μεγαλύτερη κρίση, ο φόβος δεν είναι καλός σύμβουλος. Για μια «νέα κανονικότητα» πρέπει να εξασκηθούμε σε μια συμπεριφορά, η οποία στηρίζεται σε αμοιβαία εμπιστοσύνη. Σε αυτή περιλαμβάνεται, ότι πρέπει να τηρούνται τα συναφθέντα συμβόλαια, πρέπει να μπορούμε να εμπιστευόμαστε αλλήλους και να μην χάνουμε από το βλέμμα τους φτωχότερους. Ένα πρότυπο παρείχε ο αυστριακός επίσκοπος που απεβίωσε τον Μάιο του 2020 επίτ. Johann Weber από την επισκοπή Graz-Seckau με την τελική φράση του κηρύγματός του: «Η εμπιστοσύνη αντέχει περισσότερο από τον φόβο!»

ΣΤΟΙΧΕΙΟ 20: ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟΤΗΤΑ

Περισσότερη επικουρική ενίσχυση μικρών μονάδων όπως για παράδειγμα οικογενειών και κοινοτήτων και λιγότερος συγκεντρωτισμός.

Όσο πομπώδης και ξένη μπορεί να ακούγεται η λέξη «επικουρικότητα», είναι παρόλα αυτά πολύ κατανοητή. Η «χρήσιμη συμπαράσταση» (από το λατινικό «subsidiium» – βοήθεια) είναι βοήθεια για αυτοβοήθεια και γνωρίζει πάντα δύο πλευρές: Από τη μία δεν επιτρέπεται σε καμία περίπτωση να αφαιρείται από τις μικρότερες μονάδες, όπως για παράδειγμα τις οικογένειες και τις κοινότητες, τίποτε από αυτά που καταφέρνουν μόνες τους. Από την άλλη, είναι καθήκον και υποχρέωση των μεγαλύτερων μονάδων, όπως για παράδειγμα των κρατών ή της ΕΕ, να παρέχει βοήθεια εκεί, όπου οι «μικροί» δεν μπορούν να ανταποκριθούν. Αυτή για το κοινωνικό μας σύστημα είναι μια σημαντική άσκηση ισορροπίας. Ένα κοινωνικό σύστημα το οποίο πρέπει να παλεύει συνεχώς ενάντια στον κίνδυνο ενός ανεξέλεγκτου συγκεντρωτισμού και ταυτόχρονα δεν επιτρέπεται να αρνείται την απαραίτητη βοήθεια.

Την άνοιξη του 2020 εμφανίστηκαν στην κρίση του κορονοϊού και οι δύο πλευρές: Σε πολλές οικογένειες φάνηκαν ποιότητες μέχρι τώρα σχεδόν ξεχασμένες. Με δύναμη και δημιουργικότητα ανακαλύπτονταν κάθε μέρα εκ νέου το «homeschooling» για τα παιδιά, συχνά επιπρόσθετα με τη μετατόπιση της εργασίας γραφείου στο «homeoffice» και την αντιμετώπιση όλων των δουλειών του σπιτιού. Ακόμη και οι γείτονες ήρθαν πιο κοντά, ανέλαβαν ευθύνη ο ένας για τον άλλον και νοιάζονταν σαφώς περισσότερο για τους συνανθρώπους, που είναι μόνοι τους και μοναχικοί. Όσο απροσδόκητοι και θετικοί και να ήταν αυτοί οι τρόποι συμπεριφοράς, η κρίση αποκάλυψε ταυτόχρονα ανελέητα τις αδυναμίες της ΕΕ. Η εξάπλωση του ιού δεν σάρωσε μονομιάς όλη την Ευρώπη, αλλά έπληξε πολύ έντονα μεμονωμένες περιοχές – με χιλιάδες θανάτους – ενώ από άλλες πέρασε μόνο ξυστά. Εδώ θα ήταν απαραίτητη μια άμεση «πυροσβεστική επέμβαση», στην οποία θα κατέληγαν για να συνδράμουν γιατροί, νοσηλευτές/τριες και ιατρικά αγαθά από λιγότερο προσβεβλημένες περιοχές προς τα «hotspot», ώστε να αντιμετωπιστεί η κρίση με κοινή ένωση των δυνάμεων. Αντί αυτού, όλα τα κράτη-μέλη της ΕΕ εκτόπισαν προφανώς από τη συνείδησή τους τη λέξη «Ένωση» και το καθένα εφάρμοσε εντός των εθνικών συνόρων τα δικά του προγράμματα.

Από αυτές τις εμπειρίες είναι προφανές τι πρέπει να κάνουμε διαφορετικά και καλύτερα σε μια «νέα κανονικότητα»: Οι γείτονές μας θα εξακολουθούν να είναι μοναχικοί και μετά τον κορονοϊό, οι πολυτίμες οικογένειές μας χρειάζονται αγάπη για τη ζωή και η ΕΕ έχει ανάγκη από μεταρρυθμίσεις!

ΣΤΟΙΧΕΙΟ 21: ΖΩΝΤΑΝΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Μια άνθιση της δημοκρατίας, στην οποία οι πολίτες συμμετέχουν ενεργά.

«Ένα ιδιαίτερο αίτημα για μας είναι η ευρωπαϊκή διάσταση της ένωσης. Αντί να γιορτάσουμε τα 25 χρόνια συμμετοχής στην ΕΕ και επομένως την μεγαλύτερη ελευθερία κίνησης στον χώρο Σένγκεν, βλέπαμε κλειστά σύνορα. Η μάχη κατά της πανδημίας δείχνει ακόμη μια φορά περισσότερο, πόσο σημαντική είναι η κοινή μας Ευρώπη και επίσης πόσο εύθραυστη.», έγραφαν οι αυστριακοί επίσκοποι στον ποιμενικό λόγο για μια «πνευματικά ανανεωμένη κανονικότητα» το καλοκαίρι του 2020. Η δημοκρατία διατηρείται και πέφτει με την ενεργή συνυπευθυνότητα των πολιτών, ως μονάδες, όμως και ως κοινωνικές ομάδες όπως για παράδειγμα τα πολιτικά κόμματα. Για αυτόν τον λόγο η δημοκρατική επίγνωση ανήκει στα μεγάλα ζητήματα μιας αυτόνομης, ελεύθερης κοινωνίας, και ιδίως ενός χριστιανοκοινωνικού συνδικαλιστικού κινήματος. Η κρίση του κορονοϊού έφερε στο φως της ημέρας, πόσο λίγο λειτουργεί το φαινομενικά εξασφαλισμένο με συμβόλαια «κοινό» στην ΕΕ, επειδή – σχεδόν ανακλαστικά – σηκώθηκαν τα σύνορα των εθνικών κρατών.

Αυτό είναι ακόμη πιο εντυπωσιακό, όταν στην αρχή του 21ου αιώνα αμφισβητούνται όλο και περισσότερο τα εθνικά κράτη: Από τη μία, επειδή τα επιμέρους εθνικά κράτη δεν μπορούν να ανταποκριθούν στις παγκόσμιες προκλήσεις, όπως για παράδειγμα στην κλιματική κρίση, αλλά χρειάζονται λύσεις σε επίπεδο ηπείρων, εάν όχι παγκόσμιες, και από την άλλη, επειδή οι ψηφιακές «πλατφόρμες» – που δρουν επίσης παγκο-

σμίως – μεταβάλλουν τους μέχρι τώρα πολίτες των κρατών μέσω νέων εξαρτήσεων σε χρήστες και «ακόλουθους», οι οποίοι, όπως γράφει ο Γερμανός φιλόσοφος Christoph Türcke, βρίσκονται «με ψηφιακή οπαδοσύνη στον δρόμο προς μια νέα παγκόσμια κοινότητα ανθρώπινου είδους». Μέσω του διαδικτύου έχουν εξαπλωθεί με ιλιγγιώδη ταχύτητα πολυάριθμες θεωρίες συνωμοσίας:

Το καθήκον ενίσχυσης της δημοκρατίας στην ΕΕ είναι τεράστιο, ακόμη και 75 χρόνια μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και η απαίτηση του τέως αυστριακού καγκελάρη Dr. Wolfgang Schäussel αληθοφανής: «Πρέπει να σκεφτούμε την Ευρώπη σε μεγαλύτερες κλίμακες!» Εάν θέλουμε σε μια «νέα κανονικότητα» να φροντίσουμε για μια άνθιση της δημοκρατίας, τότε δεν επιτρέπεται να αφήσουμε την ΕΕ να μετατραπεί σε ένα έργο των επιτρόπων, αλλά πρέπει να στρατευθούμε όλοι ως ενεργοί πολίτες σε μια ενθουσιώδη συνεργασία ενάντια στην εθνικιστική ιδέα των μικρών κρατών. Το θέμα δεν είναι περισσότερη ΕΕ ή λιγότερη ΕΕ, αλλά μια καλύτερη ΕΕ!

ΣΤΟΙΧΕΙΟ 22: ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ

Βιωμένη αλληλεγγύη, στην οποία οι άνθρωποι θα έχουν «αμοιβαία ευθύνη» ο ένας για τον άλλον.

Είναι εύκολο να λες την πρόταση «Μπροστά στον ιό είναι όλοι ίσοι!», θεωρούσε ο Paul M. Zulehner σε μια μεγάλη συγκέντρωση, τη «Weizer Pringstvision» τον Ιούνιο του 2020, για να συνεχίσει: «Μπροστά από τον ιό είναι όλοι ίσοι. Όμως ο ιός δεν προσβάλλει όλους το ίδιο!» Προσβάλλει τους μαύρους στις ΗΠΑ περισσότερο από τους λευκούς. Η πλούσια Ευρώπη μπορείτε να βοηθήσει τον εαυτό της πολύ καλύτερα από τον οικονομικά στριμωγμένο Ισημερινό. Και ο Βορειοκορεάτης δικτάτορας Κιμ Γιονγκ Ουν μπορεί να καθίσει στο προσωπικό του πολυτελές τρέινο και να πάει σε μια προστατευμένη λουτρόπολη. Αλλά οι μαντρωμένοι άνθρωποι στους καταυλισμούς προσφύγων δεν έχουν αυτή τη δυνατότητα.

Ο κορονοϊός αποκαλύπτει χωρίς περιστροφές τις κυρίαρχες αδικίες σε αυτόν τον «ένα κόσμο».

Εδώ απαιτείται αλληλεγγύη, ως μια προσωπική στάση με παγκόσμια εμβέλεια και ταυτόχρονα ως αρχή της δομής της κοινωνίας, στην οποία οι άνθρωποι θα είναι σε «αμοιβαία ευθύνη» ο ένας για τον άλλον. Αλληλεγγύη, η οποία ενθαρρύνει να επεμβαίνεις για εκείνους που ο ιός προσβάλλει περισσότερο από άλλους. Ενόψει της πραγματικότητας ότι εξαιτίας της παγκοσμιοποίησης έχουμε γίνει ήδη εδώ και καιρό γείτονες, χωρίς να γνωριζόμαστε μεταξύ μας και να αναλαμβάνουμε ευθύνη ο ένας για τον άλλον, αυτή η κατανόηση της αλληλεγγύης δεν είναι μια κοινωνικορομαντική επιλογή, αλλά μια στρατηγική επιβίωσης χωρίς εναλλακτική. Ή θα έπρεπε η παγκόσμια δικτύωση πράγματι να περιορίζεται μόνο στο «Youtube και το Youporn»;

Η αλληλεγγύη περιλαμβάνει το αποφασιστικό ενδιαφέρον και την αποτελεσματική στράτευση για τη ζωή και την ευεξία των άλλων ανθρώπων. Αντιπροσωπεύει τη δικαιοσύνη, που δημιουργεί ειρήνη. Στον ψαλμό 85 αναφέρεται: «Η δικαιοσύνη και η ειρήνη φιλιούνται!» Για εμάς και για όλους τους πολιτικούς ισχύει επομένως το εξής: Αντί στους «κυριακάτικους λόγους» να ικετεύεται μόνιμα η αλληλεγγύη, πρέπει να ορίζονται πολύ συγκεκριμένα βήματα, τα οποία φροντίζουν για περισσότερη αλληλεγγύη – μόνο έτσι μπορεί να αυξηθεί η αλληλεγγύη. Σε μια «νέα κανονικότητα» πρέπει να αφήσουμε πίσω μας τον κορονοϊό, για να αφήσουμε να μεταδοθεί μια «πανδημία της αλληλεγγύης», όπως το ζητάει ο Paul M. Zulehner. Δεν εννοούμε ένα αίσθημα αόριστης συμπόνοιας ή επιφανειακής συγκίνησης για τον μεγάλο πόνο, αλλά μια σταθερή και ανθεκτική αποφασιστικότητα, μια στάση. Σε ένα βιβλίο, ο πρώην αυστριακός πολιτικός Matthias Strolz γράφει: «Η τελευταία ελευθερία, που μας μένει πάντα, είναι η στάση, που λαμβάνουμε στις καταστάσεις.»

ΣΤΟΙΧΕΙΟ 23: ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ

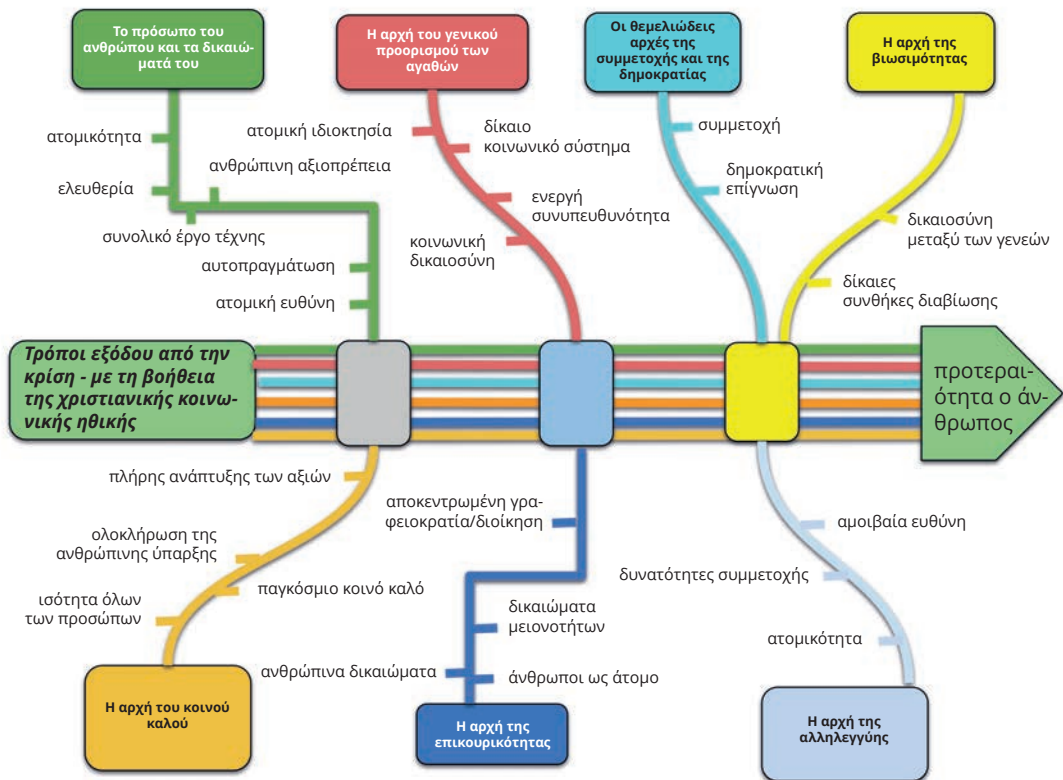
Ένας πολιτισμός της βιωσιμότητας, σε ισορροπία ανάμεσα στον οικονομικό ανταγωνισμό, την κοινωνική προστασία και τη διατήρηση των βασικών αρχών της ζωής.

«Η οικολογική μεταστροφή, που είναι ζητούμενη, για τη δημιουργία μιας βιώσιμης αλλαγής, είναι και μια κοινωνική μεταστροφή», γράφει ο Πάπας Φραγκίσκος στη εγκύκλιο «Laudato si». Ήδη πριν μας αναγκάσει όλους η παγκόσμια κρίση του κορονοϊού να πάρουμε μια «μικρή ανάσα», η κίνηση «Fridays for Future» που ιδρύθηκε από την Greta Thunberg έφερε στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος τα νεκρά ποτάμια, τα εκχερσωμένα δάση του Αμαζονίου, την καταστροφική ρύπανση των θαλασσών, τους πάγους στους πόλους που λιώνουν, τις θύελλες και τις πλημμύρες και όλες οι άλλες κλιματικές καταστροφές.

Προφανώς η ανθρωπότητα είναι όσον αφορά την κλιματική κρίση μπροστά από τη μεγαλύτερη πρόκληση εδώ και γενεές. Ο ζωτικός χώρος μας, το «κοινό σπίτι» μας, όπως το αποκαλεί ο Πάπας Φραγκίσκος, η βιοσφαιρά μας, βρίσκεται μπροστά από την κατάρρευση. Εάν η κατάσταση συνεχιστεί όπως μέχρι τώρα, τότε τα πράγματα στον πλανήτη μας δεν θα πάνε για πολύ καιρό μακριά, δεν θα έχουμε κανένα μέλλον. Σε ένα βιβλίο για τις συνέπειες του κορονοϊού, τρεις γιατροί – ο Rudolf Likar, ο Georg Pinter και ο Herbert Janig – από την Καρινθία, μια περιοχή στη νότια Αυστρία, περιέγραψαν το σταυροδρόμι, στο οποίο είμαστε, ως εξής: «Ο άνθρωπος μπορεί να αποφασίσει αν του αξίζει αυτός ο κόσμος και θα επιστρέψει, ή μήπως τελικά θα ήταν καλύτερα να αποχωρίσει με έναν τεράστιο αναστεναγμό από αυτόν τον πλανήτη, ώστε να μπορούν να αρχίσουν ξανά από την αρχή οι μονοκύτταροι οργανισμοί, με το μεγάλο πείραμα της ζωής.» Εάν το μέλλον της ανθρωπότητας κινδυνεύει πράγματι έντονα εξαιτίας του τρόπου που ζούμε και διαχειριζόμαστε τα οικονομικά, τότε μια εισαγωγή στην κοινωνική γνώση της ζωής, η κοινωνικοποίηση, δεν σημαίνει ενανθρώπηση για τον καθένα και μέλλον για την κοινωνία, αλλά ακριβώς το αντίθετο. Με το βλέμμα στραμμένο

στην οξυμένη κατάσταση της κοινωνίας της ανθρωπότητας ο Paul M. Zuhner διατύπωνε κάποτε: «Ζητούμενο είναι το άνοιγμα της πρόσβασης σε νέα πρότυπα ζωής. Με την ελπίδα, να αλλάξει η κοινωνία έτσι, ώστε να έχει ξανά μέλλον.»

Σε μια «νέα κανονικότητα» πρέπει να ξεκινήσουμε με κατεύθυνση μια παγκόσμια «οικολογικό-κοινωνική οικονομία της αγοράς», που θα αναζητά και θα βρίσκει μια νέα ισορροπία ανάμεσα σε έναν δίκαιο ανταγωνισμό, που διεξάγεται σε κάθε οικονομία της αγοράς, ένα δίκαιο πλαίσιο κανόνων στο κοινωνικό κράτος και τη ζωτική προστασία του περιβάλλοντος. Μόνο έτσι θα φτάσουμε από έναν «πολιτισμό της άγριας εκμετάλλευσης» σε έναν «πολιτισμό της βιωσιμότητας»!

ΣΤΟΙΧΕΙΟ 24: ΠΛΑΝΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΗΘΙΚΗΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Οι αξίες της «χριστιανικής κοινωνικής ηθικής» μας κάλεσαν την άνοιξη του 2020 για σκέψη. Ακόμη και αν φαινομενικά είμαστε «από την κορυφή ως τα νύχια» στο σύστημα της αγοράς, μας επιτρέπεται να αναρωτηθούμε που θέλουμε να πάμε με τις καρδιές και τα μυαλά μας. Η κοινωνική ηθική παρέχει πολύτιμους προσανατολισμούς για μια «νέα κανονικότητα» – κατά τη διάρκεια και μετά την αντιμετώπιση κρίσεων.

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΑΝΘΡΩΠΟΣ: Πρέπει να προφυλάσσουμε περιοχές, τις οποίες δεν επιτρέπεται να εξετάζουμε με βάση τον υπολογισμό κόστους-οφέλους της οικονομίας, επειδή πρόκειται για την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Ένα σχετικό παράδειγμα είναι το δώρο της Κυριακής.

ΚΟΙΝΟ ΚΑΛΟ: Η παγκοσμιοποίηση δεν επιτρέπεται να προσανατολίζεται αποκλειστικά σε οικονομικές απαιτήσεις, αλλά πρέπει να δημιουργεί παγκόσμιο κοινό καλό. Για αυτόν τον σκοπό χρειάζονται διεθνή πλαίσια κανόνων.

ΔΙΚΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ: Κάθε άνθρωπος πρέπει να έχει τη δυνατότητα, να χρησιμοποιεί τα αγαθά της γης που είναι απαραίτητα για τη ζωή. Αυτό απαιτεί έλεγχο του φόβου και της απληστίας και ανάπτυξη της αμοιβαίας εμπιστοσύνης.

ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟΤΗΤΑ: Σε πολλές οικογένειες έγιναν καταπληκτικά πράγματα κατά την κρίση. Για το μέλλον πρέπει να διασφαλιστεί για τις οικογένειες ο οικονομικός, κοινωνικός και πολιτισμικός ζωτικός χώρος. Και απαιτείται κοινωνική ισορροπία.

ΖΩΝΤΑΝΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ: Για να ενισχυθεί η δημοκρατία στην ΕΕ, δεν επιτρέπεται να αφήσουμε την ΕΕ να παρακμάσει σε ένα έργο των επιτρόπων, αλλά πρέπει να στρατευθούμε ως ενεργοί/ές πολίτες.

ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ: Μετά την παγκόσμια πανδημία, που χτύπησε εντελώς διαφορετικά τους ανθρώπους και αποκάλυψε αδικία, πρέπει να ακολουθήσει μια «πανδημία της αλληλεγγύης», η οποία ενισχύει τη δικαιοσύνη, για να αυξηθεί η αλληλεγγύη.

ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ: Στην επανεκκίνηση μετά τον οικονομικό πάτο του βαρελιού πρέπει να δημιουργήσουμε αντί μιας «ελεύθερης αγοράς» μια «δικαιη αγορά», που δημιουργεί μια νέα ισορροπία μεταξύ οικονομίας, κοινωνικού κράτους και προστασίας του περιβάλλοντος.

Κάθε επανεξέταση, κάθε προσανατολισμός, παρέχει την ευκαιρία για μια αλλαγή κατεύθυνσης. Στην κρίση αποκαλύφθηκαν στην κοινωνία μας ιδιαίτερα τρεις ελλείψεις: η έλλειψη δικαιοσύνης, η έλλειψη συνεργασίας και η έλλειψη σύνεσης. Όμως πίσω από αυτές τις απειλές γίνονται ορατά νέα «σημάδια ζωής», τα οποία ο Paul M. Zulehner ονομάζει «ίχνη του ουρανού». Ενθαρρύνει να κοιτάξουμε προς τα εμπρός: «Εμβαθύνετε στη ζωή σας, εγκαταλείψτε τη στενή φυλακή του φόβου σας και γίνεται αληθινά αλληλέγγυοι, γεμάτοι αγάπη άνθρωποι!»

Η «χριστιανική κοινωνική ηθική», οι αξίες και οι αρχές μας, αποτελούν φάρους και πυξίδα της συνδικαλιστικής πολιτικής μας. Αρχίζοντας από αυτή τη βάση πρέπει να βρούμε νέες απαντήσεις για τον 21ο αιώνα και για την αντιμετώπιση των τωρινών κρίσεων. Οι σύγχρονες παγκόσμιες προκλήσεις είναι οι εξής: ψηφιοποίηση, δημογραφικό, παγκοσμιοποίηση, κλιματική αλλαγή και διατήρηση της ειρήνης και της δημοκρατίας. Στην υλοποίηση, οι χριστιανοκοινωνικά σωματεία και τα εργατικά κινήματα στηρίζονται στον άνθρωπο με την απαραβίαστη αξιοπρέπειά του, όχι σε ιδεολογίες. Βασιζόμαστε στην κινητοποίηση των μικρών μονάδων, όχι στην ενεργοποίηση ανώνυμων εργαλείων. Επειδή δεν θέλουμε μια κοινωνία εγωιστών, γινόμαστε δυνατοί για συνεργασία!

Ενότητα 3: ΕΝΕΡΓΩ

Ακολουθώντας το τρίπτυχο του Joseph Cardijn, ΕΝΕΡΓΩ σημαίνει: Οι δύο προηγούμενες ενότητες (ΒΛΕΠΩ/ΚΡΙΝΩ) οδηγούν αναγκαία στη δράση, στην υπεράσπιση εκείνων των ανθρώπων που εξαπατώνται ως προς τα δικαιώματά τους και την ευκαιρία για ζωή. Για τα χριστιανοκοινωνικά σωματεία δεν θα πρέπει και δεν επιτρέπεται οι αξίες να χρησιμεύουν μόνο στην ωραιοποίηση, όπως τα χρυσά αστέρια σε μπλε φόντο σε έναν μπαρόκ εκκλησιαστικό θόλο. Μόνο αυτή η δράση φέρνει στο φως της ημέρας εάν τα χριστιανο-κοινωνικά συνδικάτα βιώνουν πράγματι τις αξίες τους!

Στη συνέχεια κατονομάζονται τρία κεντρικά σημεία, τα οποία θα προάγουν οι οργανώσεις-μέλη της ΕΖΑ στον «κοινωνικό διάλογο» στις χώρες τους:

- ΠΙΟ ΨΗΦΙΑΚΟΙ: Το μέλλον της εργασίας στην ψηφιακή εποχή
- ΠΙΟ ΠΡΑΣΙΝΟΙ: Οικολογικο-κοινωνική οικονομία της αγοράς ως μοντέλο του μέλλοντος
- ΠΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ: Οικογένεια, συνδυασμός επαγγελματικού και οικογενειακού βίου

«Τίποτε δεν μπορεί να αντισταθεί σε μια ιδέα που έχει έρθει η ώρα της» (Βίκτωρ Ουγκώ): Εάν δεν θέλουμε να επανέλθουμε – μετά την αντιμετώπιση της τωρινής κρίσης – σε «παλιά πρότυπα» του τρόπου ζωής και διαχείρισης των οικονομικών μας, επειδή αυτός ο τρόπος ζωής απειλεί το μέλλον του πλανήτη μας γη, τότε πρέπει να αρχίσει μια διαδικασία αλλαγής. Στον μελλοντικό ψηφιακό κόσμο της εργασίας θα υπάρξουν εντελώς νέα προφίλ επαγγελματών, που χρειάζονται ανάλογους όρους-πλαίσια. Τα βήματα που έχουν ήδη εισαχθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την επίτευξη των κλιματικών στόχων πρέπει από τη μία να

προωθηθούν ενεργητικά, από την άλλη πρέπει να κατανεμηθούν κατά το δυνατό δίκαια τα επακόλουθα βάρη και κόστη. Και προφανώς δεν είναι σύμπτωση, ότι και το πρόγραμμα ανοικοδόμησης της κυβέρνησης των ΗΠΑ προβλέπει ως τρίτο πυλώνα μια ενίσχυση της οικογένειας, επειδή εδώ η δύσκολη κοινωνική κατάσταση έχει αποκαλυφθεί όλο και περισσότερο. Η Ευρώπη θα ακολουθεί και στο μέλλον τον δικό της δρόμο, ο οποίος μας διαφοροποιεί σαφώς από άλλους οικονομικούς χώρους, όπως για παράδειγμα των ΗΠΑ ή της Κίνας. Η κατεύθυνση, προς την οποία θα πάει αυτός ο δρόμος, συνδιαμορφώνεται και από τις οργανώσεις-μέλη της EZA. Θα συνεισφέρουν στον κοινωνικό διάλογο στις χώρες τους και θα αλληλενισχύονται στο δίκτυο της EZA.

ΠΙΟ ΨΗΦΙΑΚΟΙ:

Το μέλλον της εργασίας στην ψηφιακή εποχή

Ο κόσμος της εργασίας αλλάζει θεμελιωδώς. Η βιομηχανική παραγωγή δεν είναι πλέον εδώ και καιρό ο μοναδικός τομέας που αλλάζει μαζικά από την ψηφιοποίηση. Η ψηφιοποίηση διαπερνά εν τω μεταξύ όλους τους τομείς της εργασίας και της ζωής.

Η ταχύτητα της ψηφιακής εισχώρησης σε όλους τους τομείς της ζωής είναι τεράστια και οι προκλήσεις είναι μεγάλες. Πολλές μορφές εργασίας χάνουν τους δεσμούς με τον τόπο και τον χρόνο. Αυτός ο μεγάλος βαθμός πιθανής προσαρμοστικότητας κρύβει, εκτός από πολλές ευκαιρίες, και πολλούς κινδύνους. Ακόμη περισσότερες εργασίες θα μπορούν να εκτελούνται στο μέλλον από μηχανές. Εργασίες, που μέχρι τώρα ήταν για πολύ καταρτισμένους/ες ειδικούς. Έξυπνα προϊόντα λογισμικού θα μπορούν στο κοντινό μέλλον να επεξεργάζονται πολλές διαδικασίες λήψης αποφάσεων με την ανάλυση (όλο και περισσότερων) υπάρχοντων και εύκολα διαθέσιμων ψηφιακών δεδομένων. Τα ρομπότ μαθαίνουν να προσομοιάζουν νοητικές ικανότητες και να δείχνουν ενσυναίσθηση.

ΣΤΟΙΧΕΙΟ 25: Η ψηφιακή επανάσταση

Η διαθέσιμη ποσότητα δεδομένων αυξάνεται διαρκώς με όλο και μεγαλύτερη ταχύτητα. Τα δεδομένα είναι οι πρώτη ύλη του 21ου αιώνα. Τα big data (μεγάλα δεδομένα) είναι ο όρος που συναντάμε ξανά και ξανά. Η ψηφιοποίηση όλων των τομέων της ζωής επιτρέπει μια εντελώς νέα ματιά σε καταστάσεις πραγμάτων. Αυτή η εξέλιξη βρίσκεται μόνο στην αρχή. Στην αρχή της ψηφιακής επανάστασης!

Ορισμένοι αριθμοί διασαφηνίζουν την ιλιγγιώδη αλλαγή, στην οποία βρισκόμαστε τώρα: Κάθε πέντε χρόνια διπλασιάζεται η παγκόσμια διαθέσιμη γνώση. Σε κάποιους τομείς, αυτό διαρκεί μάλιστα μόνο εννέα μήνες. Το μισό αυτής της γνώσης που αποκτήθηκε παραμένει επίκαιρη το πολύ μόνο για τέσσερα χρόνια. Σε ό,τι αφορά την πρόοδο της τεχνολογίας, η Επιτροπή της ΕΕ κάνει την πρόγνωση ότι σε μόλις δέκα χρόνια σχεδόν το 80% των τεχνολογιών που εφαρμόζονται σήμερα θα έχουν αντικατασταθεί από νέες. Προφίλ επαγγελματιών θα αλλάξουν ή θα μπορούσαν να εξαφανιστούν τελείως.

Επιδράσεις στον κόσμο της εργασίας

Στη βιομηχανική παραγωγή καθώς και στην παραγωγή, μηχανές και ρομπότ ελεγχόμενα με υπολογιστές αναλαμβάνουν όλο και συχνότερα και ευρύτερα διαδικασίες παραγωγής, οι οποίες παλαιότερα εκτελούνταν από ανθρώπινα χέρια. Προφίλ επαγγελματιών θα συνεχίσουν να αλλάζουν θεμελιωδώς ή θα εξαφανιστούν τελείως. Παραδείγματα: κατασκευαστής εργαλείων, τορναδόρος, τυπογράφος, κτλ.

Από τη μία υπάρχει εξαιτίας αυτού η δυνατότητα επαναφοράς της παραγωγής από χώρες χαμηλού εργατικού κόστους, από την άλλη οι νέες θέσεις εργασίας που θα δημιουργηθούν δεν θα αντισταθμίζουν τις χαμένες. Από την αυξημένη παραγωγικότητα επωφελούνται μόνο λίγοι.

Όλο και περισσότερες διαδικασίες εργασίας πραγματοποιούνται από προγράμματα λογισμικού. Αποφάσεις, οι οποίες παλαιότερα λαμβάνονταν από ειδικούς υψηλής κατάρτισης, λαμβάνονται από προγράμματα λογισμικού με βάση ένα πλήθος ψηφιακά διαθέσιμων πληροφοριών.

Η εργασία μπορεί να διαχωριστεί σε όλους σχεδόν τους τομείς και τους κλάδους από τον τόπο και τον χρόνο. Από το γεγονός αυτό προκύπτει περισσότερη ευελιξία (ωράριο εργασίας, κτλ.), η οποία μπορεί να ωφελήσει σε ιδανική περίπτωση τόσο τους εργαζόμενους/ες όσο και τους εργοδότες.

Δύο μεγάλες θεματικές περιοχές κερδίζουν σε σημασία:

Teleworking (τηλεργασία): Εν τω μεταξύ, βάσει νομοθεσίας, σε πολλές συλλογικές συμβάσεις αλλά και στο δημόσιο υπάρχουν πολύ καλές ρυθμίσεις που σε μεγάλο βαθμό βασίζονται στο γεγονός ότι τηλεργασία μπορεί να εφαρμοστεί μόνο με κοινή συναίνεση. Πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ακριβείς κανόνες.

Crowdsourcing ή και **crowdworking**: Ο όρος crowdsourcing είναι ένας νεολογισμός από τους όρους CROWD και OutSOURCING. Αυτό λέει ήδη πολλά – είναι μια δυνατότητα για επιχειρήσεις για ανάθεση σε παρόχους/προμηθευτές εργασιών που μπορούν να εκτελεστούν με τον υπολογιστή. Αυτό το μοντέλο δεν γνωρίζει κλαδικά όρια. Κατά κανόνα κάθε εργασία, η οποία μπορεί να εκτελεστεί στον υπολογιστή, είναι «ικανή για crowdsourcing». Μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις εκμεταλλεύονται όλο και εντονότερα αυτή τη δυνατότητα και βελτιστοποιούν έτσι το κόστος – εις βάρος μόνιμων θέσεων εργασίας. Εξαιτίας της παγκόσμιας κατάστασης του ανταγωνισμού δημιουργείται ένας απόλυτα ακανόνιστος πόλεμος τιμών, πυροδοτώντας έτσι μια ανασφάλεια στις συνθήκες εργασίας. Στο επίκεντρο βρίσκεται πλέον περισσότερο και αποκλειστικά η απόδοση. Ο άνθρωπος από πίσω δεν γίνεται πλέον σχεδόν καθόλου αντιληπτός.

Οι εκτεταμένες δυνατότητες ελέγχουν απαιτούν εκτεταμένες διατάξεις προστασίας. Πρέπει να διασφαλιστεί η ανάγκη να απαγορεύονται μέτρα ελέγχου που αφορούν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Λόγω των εξελίξεων που περιγράφηκαν θα χαθούν θέσεις εργασίας σε μεγάλη έκταση. Μπορούμε να είμαστε σίγουροι ότι θα δημιουργηθούν σαφώς λιγότερες νέες θέσεις εργασίας.

Παρόλο που στο μέλλον τα ρομπότ ενδεχομένως θα μπορούν να προσομοιώνουν και σύνθετες ανθρώπινες δεξιότητες, σε πολλά επαγγέλματα η ανθρώπινη στοργή θα είναι παρόλα αυτά αναντικατάστατη. Η ψηφιοποίηση μπορεί έτσι – ιδίως στον τομέα της υγείας και στον κοινωνικό τομέα – να είναι μια ευκαιρία, που αυτή τη στιγμή είναι πολύ επιβαρυνμένος.

ΣΤΟΙΧΕΙΟ 26:

Κεντρικά ερωτήματα της ψηφιοποίησης

Σε μια δημοφιλή διάλεξη, ο Konrad Paul Liessmann σημείωσε για το θέμα: «Ένα πράγμα μπορεί να ειπωθεί με σιγουριά, κατευθυνόμεστε – και θα έλεγα, ότι αυτό είναι ένα μεγάλο πλεονέκτημα – σε μια κοινωνία στην οποία ουσιαστικά, με τόσες πολλές εργασίες που θα μπορούν να εκτελούνται από μηχανήματα, θα έπρεπε να μπορούμε να υλοποιήσουμε κάτι περισσότερο σε ελευθερία, ένα πρόσθετο κέρδος σε γενναιοδωρία, κάτι περισσότερο σε χρόνο ανάπαυσης. Και σας θέτω ήδη το ερώτημα: Γιατί δεν νιώθουμε τίποτε από αυτά; Γιατί δεν νιώθουμε τίποτε από αυτά, ότι έχουμε αυτοματοποιήσει τις διαδικασίες βιομηχανικής παραγωγής μας, ότι προσθέσαμε άπειρα πολλή δημιουργικότητα στην οικονομία μας, τον σκοπό κάθε αυτοματοποίησης. Και αυτό ήταν άλλωστε μια ιδέα της αστικής τάξης, της οικονομικής αστικής τάξης. Από την αρχή η ιδέα ήταν να απαλλαγεί ο άνθρωπος από την εργασία. Αυτό σημαίνει, γιατί δεν υπάρχει μια μεγάλη ανάσα από την κοινωνία μας, ότι χάρη στην τεχνολογική μας παραγωγικότητα έχουμε τώρα περισσότερες δυνατότη-

τες να στραφούμε στα πραγματικά ζητήματα της ζωής μας, της ύπαρξής μας;»

Κεντρικά ερωτήματα:

Πού πραγματοποιείται η ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ και πού κατευθύνεται το χρήμα;

Αντί της μέχρι τώρα άκαμπτης αλυσίδας προστιθέμενης αξίας θα δημιουργηθούν στο μέλλον, εξαιτίας της ψηφιοποίησης, δυναμικά δίκτυα προστιθέμενης αξίας. Πλατφόρμες παρόχων υπηρεσιών δημιουργούν προστιθέμενη αξία σε σχεδόν όλες τις χώρες του κόσμου. Πρέπει να διασφαλιστεί ότι θα καταβάλλεται και ένας αντίστοιχος φόρος και ότι το χρήμα δεν θα καταλήγει σε «φορολογικές οάσεις». Εκτός αυτού πρέπει να δημιουργηθεί μια ίδια κατάσταση ανταγωνισμού με εγχώριους παρόχους (εισφορές κοινωνικής ασφάλισης, κτλ.)

Πώς θα κατανεμηθεί δίκαια το ΚΕΡΔΟΣ από τη χρήση της εργασίας και τη χρήση των μέσων;

Εάν μειωθεί το κέρδος από τη χρήση της εργασίας και αυξηθεί εκείνο από τη χρήση των μέσων, πρέπει να βρεθούν νέοι δρόμοι, για να κατανεμηθεί δίκαια αυτό το κέρδος. Αυτό το ερώτημα κατανομής πρέπει να αποσαφηνιστεί για το καλό όλων. Χωρίς να υπάρχουν ταμπού.

Πώς θα διασφαλιστεί η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ των κοινωνικών συστημάτων προστασίας για το μέλλον;

Ακόμη και αν στο μέλλον θα υπάρχει λιγότερη εργασία, πρέπει να διασφαλιστεί η χρηματοδότηση των κοινωνικών συστημάτων προστασίας. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να δημιουργηθούν νέες δυνατότητες χρηματοδότησης. Η τωρινή προσέγγιση της χρηματοδότησης που είναι συνδεδεμένη με την εργασία είναι πολύ περιορισμένη.

ΣΤΟΙΧΕΙΟ 27: Πεδία δράσης της ψηφιοποίησης

Εδώ και περίπου 150 χρόνια, το κοινωνικό μας δίκτυο στην Ευρώπη είναι συνδεδεμένο στη σύμβαση εργασίας. Τόσο σε ατομικές συμβάσεις όσο και σε συλλογικές συμβάσεις εργασίας, οι εργοδότες και οι εργαζόμενοι/ες υποχρεώνονται πέραν του μισθού για την παρεχόμενη εργασία, να καταβάλλουν φόρους στο κράτος και εισφορές κοινωνικής ασφάλισης. Σε πολλά ευρωπαϊκά κράτη καλύπτονται με αυτόν τον τρόπο οι κίνδυνοι ασθένειας, γήρατος, ανεργίας και ατυχήματος σε ένα – συχνά αυτοδιοικούμενο – σύστημα κοινωνικής προστασίας με αλληλεγγύη και από κοινού. Εάν αποδειχθούν αληθινές οι προγνώσεις για την απώλεια πολυάριθμων θέσεων εργασίας από ρομπότ και υπολογιστές, αυτό το κοινωνικό σύστημα θα ετίθετο σε τεράστιο κίνδυνο.

Στην ψηφιακή εποχή, σε πολλούς τομείς η εργασία είναι δυνατή σε κάθε τόπο και σε κάθε χρόνο, απαιτείται μόνο μια πρόσβαση στο διαδίκτυο. Από το γεγονός αυτό προκύπτουν ωστόσο πολυάριθμα νέα ερωτήματα:

Ποιος θα είναι στο μέλλον εργοδότης ή εργαζόμενος/η; Συνάπτετε με κάθε εντολή μέσω διαδικτύου μια νομικά ισχυρή σχέση εργασίας; Σε ποια εθνικά κράτη θα πρέπει μελλοντικά να καταβάλλονται φόροι και εισφορές κοινωνικής ασφάλισης, εάν η εργασία μοιράζεται παγκοσμίως μέσω του διαδικτύου;

Εξαιτίας του τεράστιου πλήθους σε διαθέσιμα δεδομένα πρέπει να εξεταστεί η προστασία της ιδιωτικής ζωής υπό μια εντελώς νέα οπτική. Κάθε άνθρωπος έχει το δικαίωμα να αποφασίζει μόνος του για τη χρήση όλων των δεδομένων που αφορά το πρόσωπό του. Η προστασία αυτού του δικαιώματος θα πρέπει να παραμείνει υπό κρατική εποπτεία και να αποτελεί ένα συστατικό στοιχείο του κράτους δικαίου. Τα σωματεία πρέπει να χρησιμοποιήσουν εντονότερα τις νέες τεχνολογίες (διαδίκτυο, ψηφιοποίηση κτλ.) και να αναπτύξουν εντελώς νέες μεθόδους οργάνωσης. Από τη μία μπορούν να αγωνίζονται με τη διάθεση ποιοτικών πληροφοριών (για παράδειγμα: όλες τις τρέχουσες συλλογικές συμβάσεις εργα-

σίας) ενάντια σε σκόπιμες ψευδείς πληροφορίες («fake news»). Από την άλλη μπορούν να χρησιμοποιηθούν καλύτερα και online κανάλια για καμπάνιες ή διαμαρτυρίες. Το διαδίκτυο παρέχει πέραν αυτών σε οργανώσεις-μέλη εντελώς νέες δυνατότητες συμμετοχής (για παράδειγμα: αντίστοιχη αλλαγή της οργανωτικής μορφής, δημοσκοπήσεις, ψηφοφορίες κτλ.). Μια ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να στραφεί στο γεγονός ότι στους διαφορετικούς κλάδους η ψηφιοποίηση προχωράει με εντελώς διαφορετικές ταχύτητες.

Είναι ένα σημαντικό καθήκον για όλες τις δημοκρατίες να φροντίσουν ώστε να υπάρχει για όλους τους πολίτες ελεύθερη πρόσβαση στο διαδίκτυο. Πέραν αυτού, πρέπει τα κράτη να επενδύσουν τόσο στην περαιτέρω επέκταση της υποδομής (οπτικές ίνες, δίκτυο 5G, κτλ.) όσο και σε εντελώς νέες μορφές της εκπαίδευσης. Σύμφωνα με προγνώσεις, περισσότερο από το 50 % των παιδιών, που αρχίζουν σήμερα το σχολείο, μετά το τέλος του σχολείου (σε 12 χρόνια) θα εργάζονται σε επαγγέλματα, τα οποία σήμερα δεν υπάρχουν καν.

Παρόλο που στην εποχή της ψηφιοποίησης αμφισβητείται ξανά και ξανά το ερώτημα του «κοινωνικού διαλόγου» που έχει αναπτυχθεί εδώ και περισσότερα από 100 χρόνια σε ολόκληρη την Ευρώπη, ενισχύουμε τη σημασία αυτού του εργαλείου. Ενθαρρυνόμαστε από τον Ευρωπαϊκό Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης που διακηρύχθηκε τον Νοέμβριο του 2017.

Πεδία δράσης

- Η ψηφιοποίηση πρέπει να βελτιώνει τη ζωή όλων και δεν επιτρέπεται να είναι ένα πρόγραμμα αύξησης κεφαλαίου για ορισμένους λίγους, που συσσωρεύουν αμέτρητα πλούτη.
- Τα προγράμματα υπολογιστών και τα ρομπότ, ακόμη και εάν έχουν εξελιχθεί τόσο έξυπνα, δεν μπορούν να αντικαταστήσουν τα ερωτήματα της ηθικής και των αξιών στο οικονομικό σύστημα. Αυτό

σημαίνει, ότι ο άνθρωπος πρέπει να παραμείνει στο επίκεντρο όλων αυτών των εξελίξεων.

- Η εκπαίδευση και η μετεκπαίδευση αποκτά έναν κεντρικό ρόλο στο θεσιακό σύστημα. Οι σχετικές δυνατότητες πρέπει να επεκταθούν. Σε αυτές ανήκουν η ευρεία επέκταση της ευρυζωνικότητας όπως και ο εξοπλισμός των σχολείων με τα καλύτερα τεχνολογικά βοηθήματα ή η δημιουργία ψηφιακών, κατάλληλων για κάθε ηλικία, θέσεων εργασίας.
- Καθώς εκτελείται όλο και περισσότερη εργασία από υπολογιστές, μηχανήματα ελεγχόμενα από υπολογιστές, ρομπότ και προγράμματα λογισμικού, πρέπει ο χρόνος εργασίας που απομένει να κατανέμεται δίκαια. Η συζήτηση περί ωραρίου εργασίας πρέπει επομένως να διεξαχθεί εκ νέου.
- Η χρηματοδότηση των κοινωνικών συστημάτων προστασίας πρέπει να τεθεί σε μια ευρύτερη βάση. Η τωρινή προσέγγιση της χρηματοδότησης που σχετίζεται αποκλειστικά με την εργασία είναι πολύ περιορισμένη. Πρέπει επίσης να διασφαλιστεί, ότι οι όμιλοι που παράγουν εκτός Ευρώπης θα καταβάλουν για κύκλους εργασιών στην Ευρώπη τη συνεισφορά τους για τη χρηματοδότηση των κοινωνικών συστημάτων προστασίας.

Αυτά τα σημαντικότερα πεδία δράσης πρέπει να εξεταστούν σε μια συζήτηση με το σύνολο της κοινωνίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Ο χρόνος πιέζει και χρειαζόμαστε το συντομότερο δυνατό αποδεκτές λύσεις, που θα φέρουν βελτιώσεις για όλους τους ανθρώπους. Το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο πρέπει να προστατευτεί και να επεκταθεί με τη βοήθεια των δυνατοτήτων που προκύπτουν από την ψηφιοποίηση. Η μετεξέλιξη του ευρωπαϊκού μοντέλου της «κοινωνικής οικονομίας της αγοράς» σε μια «οικολογικο-κοινωνική οικονομία της αγοράς» κερδίζει υπό αυτό το πλαίσιο σημαντικά σε σημασία.

ΠΙΟ ΠΡΑΣΙΝΟΙ:

Οικολογικο-κοινωνική οικονομία της αγοράς ως μοντέλο του μέλλοντος

Στη 2η ευρωπαϊκή οικουμενική συγκέντρωση στο Γκρατς ειπώθηκε ήδη το 1997 το εξής: «Είμαστε (συμπτωματικά) η πρώτη γενιά στη μεγάλη ιστορία της ανθρωπότητας, η οποία ευτύχησε να βλέπει τη γη από έξω. Αρχίζουμε να μαθαίνουμε, ότι αυτός ο πλανήτης είναι μικρός, πεπερασμένος και ευπρόσβλητος, ενώ είχαμε συνηθίσει να τον θεωρούμε έναν 'άπειρο κόσμο'».

Για αυτόν τον λόγο πρέπει να αρχίσουμε να αναπτύσσουμε μια παγκόσμια διακυβέρνηση («Global Governance»), που μπορεί να υπερβεί τον παγκόσμιο φονταμενταλισμό της αγοράς και να οδηγήσει σε μια παγκόσμια «οικολογικο-κοινωνική οικονομία της αγοράς». Για αυτόν τον σκοπό πρέπει να υλοποιηθούν σταδιακά οι παγκόσμια συμφωνημένοι στόχοι «Sustainable Development Goals» του ΟΗΕ. Η καταπολέμηση της δυστυχίας στον κόσμο δεν είναι ελεημοσύνη, αλλά μια φιλανθρωπική προστακτική. Η πολιτική ανάπτυξης με αυτή την έννοια περιλαμβάνει την αποδόμηση των εμποδίων ανάπτυξης της διεθνούς πολιτικής όπως και τη δημιουργία μιας συνεργασίας αμοιβαίας εμπιστοσύνης για την επίλυση των παγκόσμιων προκλήσεων. Έτσι μπορεί να αποδειχθεί ως το αποτελεσματικότερο σήμερα εφικτό πρόγραμμα ενίσχυσης της ειρήνης και της οικονομίας για τις επόμενες δεκαετίες.

ΣΤΟΙΧΕΙΟ 28: Απειλητικές κρίσεις

Στην αρχή του 21ου αιώνα δεν είναι ακόμη απόλυτα σαφές, εάν ανήκουμε σε μια γενιά ανθρώπων, οι οποίοι έζησαν απλώς συμπτωματικά μια αλλαγή χιλιετίας ή εάν αυτή η «χιλιετία» αποτελεί ταυτόχρονα ένα πέρασμα σε άλλη εποχή, συγκρίσιμο για παράδειγμα με τη μετάβαση από τον μεσαίωνα στη νεώτερη εποχή.

Η μελλοντολογία αναφέρει μια σειρά κρίσεων της ανθρωπότητας. Ο Ossip Flechtheim, ένας ιδρυτής της μελλοντολογίας, κατονομάζει στις δημοσιεύσεις του επτά υπαρξιακές προκλήσεις: κυνήγι εξοπλισμών, πληθυσμιακή έκρηξη και πείνα, απειλή και καταστροφή του περιβάλλοντος, οικονομική κρίση και υπερβολική δόμηση, έλλειμμα δημοκρατίας και καταστολή, πολιτιστική κρίση, κρίση της οικογένειας και απώλεια της ταυτότητας του ατόμου.

Και ο Γερμανός συγγραφέας Henrik Müller, ο οποίος γράφει τακτικά σε ιστολόγια στο «Müllers Welt», καταλήγει στην αντιπαράθεση των ελλείψεων και των αρετών στον βιβλικό αριθμό επτά, όταν επανεξετάζει αυτό που απειλεί το μέλλον μας και τι μπορούμε να αντιπαραθέσουμε σε αυτές τις απειλές. Περιγράφει την «εποχή μιας μεγάλης αλλαγής» ως μία, η οποία θα χαρακτηρίζεται από τρεις μεγάλες τάσεις, οι οποίες αλληλενισχύονται και αλληλοκαλύπτονται:

- Η παγκοσμιοποίηση θέτει σε κίνδυνο την πολιτική σταθερότητα, επειδή στα μη δημοκρατικά κράτη οι πολίτες απαιτούν περισσότερα δικαιώματα συναπόφασης και στις πολύ αναπτυγμένες δυτικές χώρες η όλο και περισσότερο άδικη κατανομή των εισοδημάτων, των περιουσιών και των ευκαιριών υπονομεύει την εμπιστοσύνη στο φιλελεύθερο πολιτικό σύστημα.
- Η δημογραφική αλλαγή με τη μείωση του ποσοστού γεννήσεων και ταυτόχρονα την αύξηση του προσδόκιμου ζωής οδηγεί στη γρήγορη πρόελαση της γήρανσης της κοινωνίας σε πολλά τμήματα του κόσμου.
- Η κλιματική κρίση οξύνεται. Η ταχεία αύξηση της κατανάλωσης πρώτων υλών και των εκπομπών απειλεί να ξεπεράσει όλες τις μέχρι τώρα προγνώσεις σχετικά με την κλιματική αλλαγή.

Το κοινό σε όλες αυτές τις περιγραφές είναι ότι η ανθρωπότητα βρίσκεται μπροστά από τη μεγαλύτερη πρόκληση εδώ και γενεές. Ο ζωτικός

χώρος, η βιόσφαιρα, δείχνει να είναι σοβαρά διαταραγμένος και η κατάρρευση του οικολογικού συστήματος είναι σε εξέλιξη, ενώ ορισμένοι θεωρούν ότι δεν μπορεί πλέον να αναστραφεί. Εάν συνεχίσουμε όπως μέχρι τώρα, δεν θα μπορούμε να συνεχίσουμε για πολύ!

Στις δεκαετίες μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο καθιερώθηκε, αρχικά στη Δυτική Ευρώπη ένας τρόπος ζωής και διαχείρισης των οικονομικών, την οποία ονομάζουμε γενικά ως «κοινωνική οικονομία της αγοράς». Με την πτώση του «σιδηρού φράκτου», το οποίο χώριζε για δεκαετίες την Ευρώπη σε δύο τμήματα, ήθελαν να αναπτυχθούν προς αυτή την κατεύθυνση και οι χώρες της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης, που υπέφεραν για δεκαετίες υπό την κομμουνιστική δικτατορία. Πολλοί συνδικαλιστές/συνδικαλίστριες από αυτές τις χώρες περιγράφουν ωστόσο τον δρόμο των τελευταίων ετών ως «λάθος του Κολόμβου». Εννοούν ότι ο Χριστόφορος Κολόμβος έψαχνε δια θαλάσσης την Ινδία, αλλά κατέληξε στην Αμερική. Οι χώρες των μεταρρυθμίσεων ήθελαν να πάνε στην Ευρώπη – και κατέληξαν επίσης στην Αμερική! Με τις παγκόσμιες οικονομικές κρίσεις μπήκαν ωστόσο στο παρασκήνιο βασικές σκέψεις και για πολλές κυβερνήσεις η τωρινή πράξη είναι «στρατηγικές επιβίωσης». Εάν ως κοινωνία – με όλες τις εξελίξεις και απειλές που αναφέρθηκαν – δεν θέλουμε να προσγειωθούμε στην «Άγρια Δύση», όπου κάποτε κυριαρχούσε η ανομία και η βία των όπλων, δεν γλιτώνουμε την άσκηση σκέψης προς ποια κατεύθυνση θέλουμε άραγε να εξελιχτούμε. Σε τέτοιες αποφάσεις χάραξης κατεύθυνσης είναι αναπόφευκτοι οι ιχνηλάτες. Στην Αυστρία, ο Josef Riegler, υπουργός γεωργίας, αντικαγκελάριος και γνωστός πανευρωπαϊκά οραματιστής, προτείνει με το σχέδιο της «οικολογικοκοινωνικής οικονομίας της αγοράς» μια κατεύθυνση, η οποία τοποθετείται εύστοχα ανάμεσα σε εκείνα τα συστήματα, τα οποία προφανώς απέτυχαν τον 20ο αιώνα.

Σχεδόν επιβάλλεται η σύγκριση με την χρήση της φωτιάς. Η φωτιά μπορεί να καταστρέψει ολόκληρες πόλεις, όταν την έχεις όμως υπό έλεγχο, είναι αναπόφευκτη για ζεστά γεύματα στο σπίτι. Η αγορά γνωρίζει μόνο την προσφορά και τη ζήτηση, εάν δεν την τιθασεύσεις, πηγαίνουν κατά

διαβόλου άνθρωποι και ολόκληρες κοινωνίες – ή όπως περιγράφει ο Hans Magnus Enzensberger στο δοκίμιό του «Die große Wanderung»: «Ακόμη και σε πλούσιες κοινωνίες μπορεί αύριο κάθε ένας από εμάς να γίνει περιττός. Τι θα τον κάνουμε;» Η τιθάσευση της αγοράς είναι λοιπόν ένα πολύ σημαντικό αίτημα – και βρίσκεται σε κάθε δημοσίευση σχετικά με τη μετεξέλιξη της «κοινωνικής» οικονομίας της αγοράς σε «οικολογικοκοινωνική» οικονομία της αγοράς. Η αποτυχία του άλλου άκρου, όπου η ελεγχόμενη από τα κομμουνιστικά κεντρικά γραφεία του κόμματος οικονομία κεντρικού σχεδιασμού ήθελε να υποκαταστήσει την αγορά, είναι τόσο σαφής, η οποία δεν χρειάζεται πλέον σχεδόν καμία επεξήγηση εκτός των συνόρων της Βόρειας Κορέας. Όμως και εδώ αναφέρεται η εικόνα του ανθρώπου, καθώς η ελευθερία και τα ανθρώπινα δικαιώματα ή/και η απώλειά τους πρέπει να αποτελέσει σημαντικό κριτήριο αξιολόγησης όλων των πολιτικών συστημάτων.

ΣΤΟΙΧΕΙΟ 29: Εύρεση μιας νέας ισορροπίας

Κατά συναρπαστικό τρόπο, με τον αριθμό Επτά αναφέρεται από διάφορους/ες συγγραφείς και σε μια σχέση με τη θρησκευτική διάσταση. Στη βίβλο ο αριθμός Επτά είναι το άθροισμα του θεϊκού αριθμού Τρία (Αγία Τριάδα) και του γήινου αριθμού Τέσσερα (τέσσερα σημεία του ορίζοντα) και περιλαμβάνει πάντα τον ουρανό και τη γη, ή όπως λέγεται στην προσευχή: Το ορατό και το αόρατο. Στο βιβλίο «Christen in der Arbeitswelt», στο οποίο οι χριστιανικοί συνδικαλιστές της Αυστρίας δημοσίευσαν ομιλίες και πραγματείες του Paul M. Zulehner, ο τελευταίος βλέπει την «οξυμένη κατάσταση της ανθρωπίνης κοινωνίας» άρρηκτα συνδεδεμένη με λογικά ερωτήματα. Εάν το μέλλον της ανθρωπότητας απειλείται πράγματι έντονα από τον τρόπο που ζούμε και διαχειριζόμαστε τα οικονομικά, τότε μια εισαγωγή στην κληρονομημένη κοινωνική γνώση της ζωής, η κοινωνικοποίηση, σημαίνει όχι ενανθρώπηση για τον έναν και μέλλον για την κοινωνία, αλλά ακριβώς το αντίθετο. Ο Zulehner διατυπώνει: «Εάν η κοινωνία μας παραμείνει όπως είναι, τότε κινδυνεύει τόσο η ενανθρώπηση των μονάδων όσο και το μέλλον της ανθρωπότητας. Σε

μια τέτοια εποχή δεν πρέπει να παρέχεται κοινωνικοποίηση, αλλά αντι-κοινωνικοποίηση. Το ζητούμενο δεν είναι η εισαγωγή της στα διαλυμένα πρότυπα ζωής, αλλά το άνοιγμα της πρόσβασης σε άλλα (παλιά και νέα) με την ελπίδα να προκύψει ένας τέτοιου είδους ανθεκτικού ανθρώπου, ο οποίος – κολυμπώντας κόντρα στο ρεύμα – θα γίνει άνθρωπος και επειδή αναπτύσσει νέα πρότυπα ζωής θα έχει μαζί του και την ελπίδα, ότι η κοινωνία θα αλλάξει και θα έχει μέλλον.» Ο Zulehner βλέπει το μέλλον του ανθρώπου να απειλείται ιδιαίτερα από τρεις ελλείψεις: την έλλειψη δικαιοσύνης, την έλλειψη συνεργασίας και την έλλειψη σύνεσης. Σε μια ολοκληρωμένη οπτική, η οποία περικλείει την εικόνα του ανθρώπου και τη θρησκεία, μπορούν πίσω από αυτές τις απειλές να γίνουν ορατά «σημάδια ζωής», που εκτρέφουν όνειρα επιβίωσης για μια ζωή με ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Προαισθάνεσαι προς ποια κατεύθυνση πρέπει να εξελιχθεί η κοινωνία μας, εάν θέλει να έχει (ακόμη) μέλλον.

Εκτός από την τιθάσευση της αγοράς με κοινωνικούς και οικολογικούς όρους-πλαίσια, αναφέρεται με την «οικολογικοκοινωνική οικονομία της αγοράς» πάντα και η ισορροπία. Στο βασικό πρόγραμμα των χριστιανών συνδικαλιστών της Αυστρίας αναφέρεται: «Ο στόχος της οικολογικό-κοινωνικής οικονομίας της αγοράς βρίσκεται στην ισορροπία μεταξύ αποδοτικής οικονομίας, κοινωνικής αλληλεγγύης και προστασίας του περιβάλλοντος.» Εκτός από αυτά τα δύο κύρια χαρακτηριστικά, δηλαδή την τιθάσευση της αγοράς και την ισορροπία, στο επίκεντρο βρίσκεται και η εικόνα του ανθρώπου και η κοσμοθεωρία μας. Ο Tomas Sedlacek αναφέρει στο βιβλίο του «Economics of Good and Evil»: «Ακόμη δεν έχω βρει αυτό, για το οποίο διψάω.» Περιγράφει την κοινωνία μας ως μία κοινωνία η οποία όχι μόνο δεν γνωρίζει πώς θα μπορούσε να επιτύχει ικανοποίηση, αλλά ότι αυτό δεν είναι καν ιδιαίτερα επιθυμητό.

Στο «Περιμένοντας τον Γκοντό» του Μπέκετ αναφέρεται:

ΒΛΑΝΤΙΜΙΡ: Πες το, ακόμη κι αν δεν είναι αλήθεια.

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ: Τι να πω;

ΒΛΑΝΤΙΜΙΡ: Πες; Είμαι ικανοποιημένος.

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ: Είμαι ικανοποιημένος.

ΒΛΑΝΤΙΜΙΡ: Κι εγώ.

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ: Κι εγώ.

ΒΛΑΝΤΙΜΙΡ: Είμαστε ικανοποιημένοι.

ΕΣΤΡΑΓΚΟΝ: Είμαστε ικανοποιημένοι. Σιωπή. Τι να κάνουμε τώρα, αφού είμαστε ικανοποιημένοι;

ΒΛΑΝΤΙΜΙΡ: Περιμένουμε τον Γκοντό.

Εάν η οικονομία χάσει τον στόχο της, μας απομένει πλέον μόνο ένα: Ανάπτυξη – μια ανάπτυξη, η οποία δεν γνωρίζει τίποτε άλλο από τον εαυτό της, καθώς δεν έχει κανέναν στόχο ως μέτρο σύγκρισης. Μια τέτοια ανάπτυξη είναι συνδεδεμένη με ματαιότητα και έλλειψη ιθαγένειας εξαιτίας μιας αίσθησης απουσίας στόχων. Ο Sedlacek τελειώνει το βιβλίο του με το αίτημα ότι οι οικονομολόγοι θα πρέπει να επανεξετάσουν, το ερώτημα «Τι είναι ο άνθρωπος κατά την άποψή μας;». Γίνεται σαφές ότι το ερώτημα του να είσαι άνθρωπος αντηχεί σε όλες τις διαστάσεις μαζί. Επομένως η «οικολογικο-κοινωνική οικονομία της αγοράς» είναι όχι μόνο ένα μοντέλο του μέλλοντος που πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη, αλλά και ένα «πρότυπο ζωής», σύμφωνα με το οποίο πρέπει να σπάσουν όλες οι μέχρι τώρα συνήθειες, ώστε να φτάσουμε από έναν «πολιτισμό της άγριας εκμετάλλευσης» σε έναν «πολιτισμό της βιωσιμότητας». Επειδή πολύ απλά πρόκειται για την επιβίωσή μας!

ΣΤΟΙΧΕΙΟ 30: Προσπάθεια για το κλίμα

Εάν θέλουμε να γίνουμε ξανά «ικανοί για το μέλλον» πρέπει να ξεκινήσουμε με κατεύθυνση μια παγκόσμια «οικολογικό-κοινωνική οικονομία της αγοράς», που θα αναζητά και θα βρίσκει μια νέα ισορροπία ανάμεσα σε έναν δίκαιο ανταγωνισμό, που διεξάγεται σε κάθε οικονομία της αγοράς, ένα δίκαιο πλαίσιο κανόνων στο κοινωνικό κράτος και τη ζωτική προστασία του περιβάλλοντος. Μόνο έτσι θα φτάσουμε από έναν «πολιτισμό της άγριας εκμετάλλευσης» σε έναν «πολιτισμό της βιωσιμότητας»!

Για να δημιουργήσουμε ένα παγκόσμιο πλαίσιο κανόνων, απαιτείται μια βιώσιμη αντί για μια αναπληρωτική εξέλιξη:

- δίκαια συνεργασία αμοιβαίας εμπιστοσύνης σε όλα τα επίπεδα,
- ενίσχυση των δυνατοτήτων λήψης αποφάσεων και διαμόρφωσης των χωρών-εταίρων,
- ενίσχυση «παγκόσμιας διακυβέρνησης» και καταπολέμηση διαφθοράς,
- συντονισμένες και προσηλωμένες στη βάση μορφές χρήσης μέσων,
- κατάλληλη χρηματοδότηση.

Πιθανόν έχει γίνει ήδη κατάχρηση της πρότασης, ότι «σε κάθε κρίση κρύβεται και μια ευκαιρία». Όμως επιβάλλεται να εκμεταλλευτούμε τώρα την ευκαιρία και, αντί να διαδηλώσουμε, να στρίψουμε ενεργά το τιμόνι της πολιτικής. Ως φιλόδοξο στόχο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατονομάζει τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου μέχρι το 2030 κατά 40% και προσπαθεί ώστε η ΕΕ να έχει ουδέτερο ισοζύγιο CO₂ μέχρι το 2050. Αυτός ο φιλόδοξος, αλλά επιτεύξιμος στόχος δεν θα μπορεί να επιτευχθεί από ολοκληρωτικούς περιορισμούς και απαγορεύσεις. Πολύ πε-

ρισσότερο επιβάλλεται να μετεξελιχθεί το ευρωπαϊκό μοντέλο μιας «κοινωνικής οικονομίας της αγοράς», η οποία μας διαφοροποιεί σαφώς από τις ΗΠΑ και την Κίνα, σε μια «οικολογικοκοινωνική οικονομία της αγοράς». Ταυτόχρονα πρέπει να συμπεριληφθούν οι στόχοι του ΟΗΕ για βιώσιμη ανάπτυξη («sustainable goals»). Μια μετάβαση στην ουδετερότητα CO2 πρέπει να περιλαμβάνει όλους τους κλάδους της οικονομίας. Με φιλικές προς το κλίμα επενδύσεις δημιουργούνται νέοι κλάδοι οικονομικής ανάπτυξης και θέσεις εργασίας, για παράδειγμα στην ανακαίνιση κτιρίων.

Έτσι η μείωση των εκπομπών για ένα βιώσιμο μέλλον του πλανήτη μας μπορεί να γίνει μια «ευκαιρία για το κλίμα» και να δημιουργήσει και θέσεις εργασίας.

ΠΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ:

Οικογένεια, συνδυασμός επαγγελματικού και οικογενειακού βίου

«Είμαστε πεισμένοι, επειδή ο σύγχρονος κόσμος της εργασίας απαιτεί τόση ευελιξία, ότι ο συνδυασμός επαγγελματικού και οικογενειακού βίου είναι δύσκολος», αναφέρεται στο βασικό πρόγραμμα των χριστιανών συνδικαλιστών της Αυστρίας για τον συνδυασμό επαγγελματικού και οικογενειακού βίου. Και επίσης: «Η αυξημένη πίεση στον κόσμο της εργασίας για ευελιξία καθώς και κινητικότητα έχει ως αποτέλεσμα να υπάρχει όλο και λιγότερος χρόνος για οικογενειακή ζωή. Ο κόσμος της εργασίας και το εργατικό δίκαιο πρέπει επομένως να είναι έτσι διαμορφωμένα, ώστε να υπάρχει επαρκής χώρος για την οικογένεια και για τους σκοπούς της.»

ΣΤΟΙΧΕΙΟ 31: Οικογένειες στην κρίση

Από αμνημονεύτων χρόνων η οικογένεια αποτελούσε το βασικό πρότυπο της κοινωνικής συμβίωσης των ανθρώπων. Ήταν μια στέγη πάνω από τις γενιές, κάτω από την οποία για πολύ καιρό έτρωγαν μαζί παιδιά, ενήλικες και ηλικιωμένοι. Κάτω από τη στέγη δεν κυριαρχούσε πάντα ειρήνη και αρμονία, αλλά παρείχε προστασία. Αυτή η στέγη φαίνεται τώρα πλέον κατεστραμμένη εξαιτίας τις συνεχούς αύξησης της ευελιξίας και της κινητικότητας.

Εάν στην χριστιανική κοινωνική ηθική το να είσαι άνθρωπος περιγράφεται ως «ζωή σε σχέση», τότε με το πρότυπο της αυξημένης ευελιξίας και κινητικότητας στον κόσμο της εργασίας τίθεται φυσικά το ερώτημα, πώς θα πετύχουν στο μέλλον ο γάμος/η σχέση και η οικογένεια.

«Στη μεγάλη λαχτάρα για επιτυχημένες σχέσεις αντιπαραβάλλεται ο φόβος, ότι οι δεσμεύσεις περιορίζουν, ότι θα μπορούσε να περιορίζεται η ελευθερία. Ως αντίδραση σε αυτό οι άνθρωποι προσπαθούν να γίνονται κατά το δυνατόν ανεξάρτητοι. Οι ατομικές ανεξαρτησίες και τα προσωπικά συμφέροντα μετατρέπονται σε κοινωνικές πιλοτικές αξίες, πίσω από τις οποίες υποχωρεί η αξιοπρέπεια των άλλων και η σημασία των διαπροσωπικών σχέσεων και της κοινωνικής συνοχής. Ενώ δεν γίνεται πολλές φορές αντιληπτό πόσο πολύ οι άνθρωποι πέφτουν σε απομόνωση και πτωχεύουν ανθρώπινα.» (Οικουμενική κοινωνική λέξη των εκκλησιών της Αυστρίας, 73).

ΣΤΟΙΧΕΙΟ 32: Τόπος μάθησης, οικογένεια

Η οικογένεια είναι για κάθε άνθρωπο κεντρικής σημασίας. «Στην οικογένεια επικρατεί μια ατμόσφαιρα της ζωής, στην οποία το παιδί μπορεί να αναπτύξει τις ικανότητές του, όπου συνειδητοποιεί την αξιοπρέπειά του και μπορεί να προετοιμαστεί για την αντιπαράθεση με το μοναδικό και

ανεπανάληπτο πεπρωμένο του.» (Πάπας Ιωάννης Παύλος ο Β', Centesimus annus, 39).

Στην ανατροφή η οικογένεια διαμορφώνει τον άνθρωπο: Εκεί αποφασίζεται, ποιες γλώσσες μιλάμε, ποια ιθαγένεια έχουμε, σε ποια θρησκεία ανήκουμε, ποιον τρόπο ζωής θεωρούμε και στοχεύουμε ως «πολύτιμο»... έτσι η οικογένεια διαδραματίζει στην αγωγή των παιδιών έναν γνήσιο και αναντικατάστατο ρόλο.

Οι γονείς είναι μεν έτσι οι πρώτοι, αλλά όχι οι μοναδικοί παιδαγωγοί των παιδιών τους. Για αυτό τονίζεται και η αναγκαιότητα μιας στενής συνεργασίας όλων των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, ιδίως η συνεργασία ανάμεσα σε οικογένειες, σε νηπιαγωγεία και σχολεία.

ΣΤΟΙΧΕΙΟ 33:

Χριστιανοκοινωνική οικογενειακή πολιτική

Η Ευρώπη πρέπει να γίνει πιο φιλική στην οικογένεια: Εκτός από ήδη εφαρμοσμένα φορολογικά μέτρα πρέπει να υλοποιηθούν στο εργατικό δίκαιο μέτρα για τον καλύτερο συνδυασμό του επαγγελματικού και του οικογενειακού βίου. Πέραν αυτού πρέπει να δημιουργηθούν για νέες οικογένειες κατοικίες με ευνοϊκούς όρους. Λαμβάνοντας υπόψη την ελευθερία επιλογής των γονέων πρέπει να δημιουργηθούν χώροι φροντίδας παιδιών ανάλογα με τις ανάγκες.

Επίσης πρέπει να ενισχυθούν τα μέτρα για την εντονότερη χρήση της γονικής άδειας για πατεράδες. Συνολικά πρέπει να επεκταθούν εμφανώς οι οικογενειακές παροχές.

Χρειαζόμαστε ζωτικούς χώρους κατάλληλους για οικογένειες, στους οποίους τα παιδιά μπορούν να μεγαλώνουν σε ασφάλεια. Βλέπουμε την

οικογένεια ως αυτοδημιουργημένη κοινωνία με παιδιά, σημαντική στη φύση του ανθρώπου. Είναι ένα σημαντικό θεμέλιο της κοινωνίας μας. Βλέπουμε επομένως μια υποχρέωση της κοινωνίας να επιτρέπει στην οικογένεια την εκπλήρωση της αποστολής της. Ο όρος οικογένεια συμπεριλαμβάνει κάθε μορφή της συμβίωσης με παιδιά όπως γάμος, συμβίωση και άτομα που ανατρέφουν χωρίς σύζυγο ή σύντροφο. Η οικογένεια παρέχει στα παιδιά χώρο να μεγαλώσουν μέσα σε ασφάλεια. Εδώ θεμελιώνονται στάσεις, όπως η εμπιστοσύνη, η αγάπη, η ευγνωμοσύνη και η αλληλεγγύη. Εδώ αντιμετωπίζονται κρίσεις και γίνεται εξάσκηση στο μοίρασμα, βιώνεται η αλληλεγγύη – και ανάμεσα στις γενεές.

Η επιτάχυνση της ζωής και οι συχνά εξ αιτίας αυτής υπερβολικές απαιτήσεις, η ύπουλη απώλεια των κοινών κοινωνικών χρόνων ανάπαυσης και της δυνατότητας για ανθρώπινες συναντήσεις χωρίς συγκεκριμένο σκοπό περιορίζουν και απειλούν την ανθρώπινη συμβίωση. Για αυτόν τον λόγο είναι απαραίτητο να δημιουργηθούν ζωτικοί χώροι για την οικογένεια, για τον γάμο και τη συμβίωση, οι οποίοι θα καταστούν βιωματικό το βαθύτερο νόημα της κοινότητας εκτός του επαγγελματικού βίου.

Οικογένεια ως δύναμη διαμόρφωσης της κοινωνικής ζωής

Από αυτό προκύπτουν τρία αιτήματα:

- Η οικογένεια χρειάζεται έναν οικονομικά διασφαλισμένο ζωτικό χώρο: Επειδή οι οικογένειες παρέχουν για την κοινωνία μια αναγκαία υπηρεσία, πρέπει να αντισταθμίζονται οικονομικά αδικημένες οικογένειες – ιδίως οικογένειες με πολλά παιδιά και μονογονεϊκές οικογένειες.
- Η οικογένεια χρειάζεται έναν κοινωνικό ζωτικό χώρο: Σε έναν κόσμο της εργασίας κατάλληλο για οικογένειες πρέπει ιδίως το ωράριο εργασίας να διαμορφώνεται έτσι, ώστε οι γονείς και τα παιδιά να μπορούν να συναντούνται ξανά πιο τακτικά. Η μοντέρνα και

ευέλικτη διαχείριση των οικονομικών πρέπει να έχει ως στόχο τον συνδυασμό του επαγγελματικού και του οικογενειακού βίου για τους πατεράδες και τις μητέρες.

- Η οικογένεια χρειάζεται έναν κοινωνικό ζωτικό χώρο: Ο γάμος και η οικογένεια όχι μόνο καταλήγουν σε οικονομικές στενωπούς και σε μια φτωχοποίηση του κοινωνικού ζωτικού χώρου τους. Η οικογενειακή πολιτική πρέπει να κάνει το καλύτερο δυνατό, ώστε να διασφαλίζει στις οικογένειες όλες εκείνες τις βοήθειες στον οικονομικό, κοινωνικό, διαπαιδαγωγικό, πολιτικό και πολιτιστικό τομέα, που χρειάζονται, για να μπορούν να ανταπεξέρχονται την πλήρη ευθύνη τους με ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

Υποστηρίζουμε την προστασία και την ενίσχυση της οικογένειας, ιδίως με

- μια διαμόρφωση του περιβάλλοντος κατάλληλη για οικογένειες, με τη δημιουργία αντίστοιχων κατοικιών ή/και ιδιόκτητων σπιτιών, επαρκείς χώρους για παιχνίδι και άθληση, επαρκή αριθμό χώρων φροντίδας παιδιών καθώς και με την ενίσχυση όλων των πρωτοβουλιών της αυτοβοήθειας σε επίπεδο γειτονιάς,
- αναγνώριση της προτεραιότητας της διαπαιδαγώγησης των παιδιών εντός της οικογένειας, η οποία παρέχει στον άνθρωπο που μεγαλώνει ασφάλεια, τη συνείδηση του ότι ανήκει σε μια κοινότητα και τη συνείδηση της δημοκρατικής ευθύνης,
- την εγγύηση της οικονομικής απόδοσης των οικογενειών με ενίσχυση των μέτρων στήριξης καθώς και μια εύλογη φορολογική ευνοϊκή μεταχείριση όσων διατηρούν μια οικογένεια,
- τον σεβασμό της οικογένειας στον κόσμο της εργασίας,

- την αναγνώριση της διεύθυνσης ενός νοικοκυριού και της ανατροφής των παιδιών ως μια απασχόληση ισάξια με το οικονομικά ασκούμενο επάγγελμα.

Εάν μια ισχυρή οικογενειακή πολιτική εφαρμόσει αυτά τα αιτήματα, μπορεί η οικογένεια να είναι και στο μέλλον μια δύναμη διαμόρφωσης της κοινωνικής ζωής.

ΣΤΟΙΧΕΙΟ 34: Διεθνές δίκτυο – EZA

Τα χριστιανο-κοινωνικά συνδικάτα και εργατικά κινήματα είναι συνδεδεμένα εδώ και περισσότερα από 30 χρόνια σε ένα «δίκτυο της συνεργασίας». Και αυτό το δίκτυο είναι πάντα σε ανάπτυξη, έχει μέλλον!

Το δίκτυο EZA στηρίζεται από την αναμφίβολη γνώση για διεθνή αλληλεγγύη. Πρόκειται για την ελευθερία και τη δημοκρατία, για τη διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την ενεργή προσπάθεια για ειρήνη στον κόσμο. Τα μέλη μας αγωνίζονται σε όλα τα επίπεδα – ιδίως με τα μέσα του κοινωνικού διαλόγου – για τα συμφέροντα των εργαζομένων και θέλουν να δημιουργήσουν κοινωνική δικαιοσύνη. Για να μπορούν να ανταποκριθούν σε αυτή την εντολή ανεμπόδιστα και ελεύθερα από άλλα συμφέροντα, προσπαθούν να έχουν τη μεγαλύτερη δυνατή ανεξαρτησία και συνδέονται με διακρατικά δίκτυα σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Ένα εξαιρετικό παράδειγμα διεθνούς αλληλεγγύης κατάφερε η FCG το 1980: Στην Ευρώπη ισοπεδώθηκαν βίαια οι πρώτες προσπάθειες για ελευθερία και δημοκρατία – όπως το 1956 στην Ουγγαρία και το 1968 στην «Άνοιξη της Πράγας» στην τότε Τσεχοσλοβακία – από τανκ του σοβιετικού στρατού. Όταν το καλοκαίρι του 1980 απεργούσαν στα ναυπηγεία Λένιν του Ντάντσιχ Πολωνοί εργάτες/τριες, ο τότε ομοσπονδιακός γραμματέας της χριστιανο-κοινωνικής συνδικαλιστικής παράταξης από την Αυστρία, ο Günther Engelmayr, κατάφερε να υπερβεί όλα τα εμπό-

δια και να έρθει σε επαφή με την παγιδευμένη απεργιακή διοίκηση. Εκεί ο Engelmayer μπόρεσε να συναντηθεί με τον αρχηγό των εργατών Λεχ Βαλέσα και να του παραδώσει ένα ονομαστό χρηματικό ποσό ως αλληλέγγυα υποστήριξη από την Αυστρία. Ενώ τα σοσιαλιστικά συνδικάτα στη Δυτική Ευρώπη διατηρούσαν ακόμη καλές επαφές με τα κομμουνιστικά συνδικάτα του ανατολικού μπλοκ, οι χριστιανοί συνδικαλιστές δραστηριοποιούνται ήδη ενεργά στο στήσιμο νέων, ελεύθερων συνδικάτων. Από αυτή την προσπάθεια αναπτύχθηκαν μόνιμες επαφές με τα μόλις νέα συνδικάτα της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης. Έτσι, το αυστριακό κέντρο για την επιμόρφωση εργαζομένων (ÖZA) οργάνωσε από κοινού με την EZA και με την υποστήριξη της ΕΕ την άνοιξη του 1989 – πριν ακόμη από την κατάρρευση του κομμουνισμού – το πρώτο συνέδριο KGZE στη Βιέννη. Αυτό το «Συνέδριο για τη συνδικαλιστική συνεργασία στην Ευρώπη» έδωσε μια γερή ώθηση στα νέα συνδικάτα πριν ακόμη πέσει το «σιδηρούν παραπέτασμα».

Οι διεθνείς συνασπισμοί ευρωπαϊκών συνδικάτων, όπως για παράδειγμα στο «World Organisation of Workers – WOW» και στο EUROFEDOP (Europese Federatie van het Overheidspersoneel) είναι πρόσθετα παραδείγματα για τον ενεργό ρόλο του δικτύου EZA, στο οποίο προωθείται η ανάπτυξη ελεύθερων και χριστιανικών συνδικάτων με το σλόγκαν «Από τη συνεργασία στη συνεργασία!».

ΣΤΟΙΧΕΙΟ 35: Χριστιανοκοινωνική θέση ως μάρκα

Εδώ και πολλές δεκαετίες το ΠΡΑΣΙΝΟ είναι το χρώμα αναγνώρισης των χριστιανοκοινωνικών συνδικάτων στην Ευρώπη και στην Αυστρία. Αυτό όχι μόνο επειδή το ΠΡΑΣΙΝΟ θεωρείται ως συμπληρωματικό χρώμα στο ΚΟΚΚΙΝΟ, αλλά επίσης, επειδή εκτός από την ομολογία μας για μια «οικολογικο-κοινωνική οικονομία της αγοράς», εκτός από τον αγώνα για τα δικαιώματα των εργαζομένων, εμείς ως χριστιανο-κοινωνικοί συνδικαλιστές παλεύουμε ιδίως για τη διατήρηση των βασικών αρχών της ζωής για τις μελλοντικές γενιές. Εκτός από την τιθάσευση της παγκοσμιοποι-

ημένης αγοράς τον 21ο αιώνα με κοινωνικούς και οικολογικούς όρους-πλαίσια, χρειάζεται μια νέα ισορροπία στο τρίγωνο ανάμεσα σε μια φιλική στην απόδοση οικονομία, στην κοινωνική αλληλεγγύη και στην προστασία του περιβάλλοντος!

Το τρίγωνό μας σημαίνει επίσης ειλικρινή εκτίμηση των συμφερόντων.

- Εγγυόμαστε ποιότητα χειραψίας, όπως είμαστε **ειλικρινείς** απέναντι στις αξίες μας.
- Εκπροσωπούμε τα **ενδιαφέροντα** των εργαζομένων, επειδή είμαστε ανεξάρτητοι.
- Είμαστε υπέρ της συνεργασίας και του διαλόγου, επειδή **εκτιμούμε** τον άνθρωπο.

Αυτή η απλή σύνοψη έχει ως «Pocket-Card» θέση σε κάθε τσέπη παντελονιού ή σακακιού και διευκολύνει την πρώτη επαφή.

Οι αξίες μας είναι επίσης έκφραση για τους στόχους, στους οποίους εστιάζουμε:

Έχουμε το όραμα...

... για ανθρώπους, οι οποίοι εκεί όπου ζουν και εργάζονται, θα βρίσκουν δίκαιες συνθήκες,

... για μια κοινωνία, στην οποία ζουν γυναίκες και άντρες με ίσα δικαιώματα και ίση μεταχείριση,

... για μια πολιτική, η οποία θα δημιουργεί το πλαίσιο για μια ελεύθερη, ειρηνική, δίκαια και δημοκρατική συμβίωση,

... για έναν κόσμο της εργασίας, στον οποίο όλοι οι άνθρωποι θα μπορούν να αναπτύξουν τις δημιουργικές τους δεξιότητες,

... για μια οικονομία, στην οποία οι άνθρωποι θα είναι στο επίκεντρο.

Να είσαι μαζί μας – μαζί είμαστε δυνατοί!

Όσο περισσότερα μέλη χαρίζουν την εμπιστοσύνη τους σε χριστιανοκοινωνικά συνδικάτα στην Ευρώπη, τόσο καλύτερα μπορούμε να επιβληθούμε στον κοινωνικό διάλογο. Όσο περισσότεροι από το συμβούλιο εργαζομένων, εκπρόσωποι προσωπικού και εκπρόσωποι νεολαίας μας παραστέκονται, τόσο πιο ισχυρή γίνεται η φωνή μας. Και στην ψηφιακή εποχή θέλουμε καλή εργασία, μια συμβίωση ηλικιωμένων και νέων και βλέπουμε την κοινωνική συνοχή ως κλειδί για το μέλλον μιας κοινωνίας!

ΣΤΟΙΧΕΙΟ 36: Ειρήνη

Ήταν ένα από τα πιο συναρπαστικά γεγονότα στην ιστορία της ποπ: Ο Τζον Λένον και η Γιόκο Όνο προσκάλεσαν κόσμο την 1η Ιουνίου του 1969 στο δωμάτιο του ξενοδοχείου τους στο Μόντρεαλ και έφτιαξαν μαζί τους ένα τραγούδι: «Give Peace a Chance». Ποιος θα φανταζόταν, ότι την

άνοιξη του 2022 – μετά από 75 χρόνια ειρήνης στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης – θα ζούσαμε ξανά έναν πόλεμο στην Ευρώπη;

Πόλεμοι διεξάγονταν στη μακρά ιστορία της ανθρωπότητας ως επί το πλείστον με διπλό σκοπό: Είτε ήθελαν να κερδίσουν με αυτόν τον τρόπο ανθρώπους ως εργατική δύναμη είτε επρόκειτο για την απόκτηση πρώτων υλών (μαζί με τα εδάφη). Ο Γερμανός συγγραφέας Gero Jenner το περιγράφει έτσι: Για αιώνες το πρώτο είδος πολέμου έπαιζε κυρίαρχο ρόλο. Η γεωργία της Ελλάδας, όπως και αυτή της Ρώμης, βασιζόνταν στην εργασία των σκλάβων – κατά μέσον όρο έπρεπε τέσσερις σκλάβοι να συντηρούν έναν μόνο ελεύθερο Έλληνα. Η ίδια εξάρτηση από την καταναγκαστική εργασία ίσχυε για την οικονομία του βαμβακιού του Νότου των ΗΠΑ μέχρι τα τέλη του 19ου αιώνα. Ολόκληροι λαοί εκτοπίζονταν και υποδουλώνονταν, για να χρησιμοποιηθούν ως ζωντανές μηχανές σε φυτείες και σε ορυχεία. Από την αρχή του 19ου αιώνα ο άνθρωπος αντικαθίσταται από μηχανές. Αυτό δείχνει να είναι τελικά ο αποφασιστικός λόγος για το τέλος αυτής της μορφής πολέμων. Τόσο πιο επίκαιρες γίνονται μορφές πολέμου για την προμήθεια πρώτων υλών, μέσω των οποίων εξασφαλίζεται η διατήρηση των μηχανών και η βιομηχανική χρήση τους. Αυτά τα σενάρια αυξάνονται ξανά από την κλιματική αλλαγή, όπου ολόκληρες περιοχές του πλανήτη μας γίνονται όλο και πιο εχθρικές για ζωή (λειψυδρία). Θα μπορούσε δηλαδή στο μέλλον να υπάρχει ο κίνδυνος πολέμων για βασικές αρχές της ζωής! Τις τελευταίες δεκαετίες μια «ισορροπία του τρόμου» – η δυνατότητα, χρήσης ατομικών βομβών – φρόντισε να υπάρξει μια σαφής διαχωριστική γραμμή από την περίοδο της Χιροσίμα (1945) και μετά. Οι πιθανές αιτίες για έναν πόλεμο εξακολουθούν μεν να υπάρχουν ακριβώς όπως και παλαιότερα, όμως η επιθετικότητα και η πολεμική διάθεση του ανθρώπου δεν είναι λιγότερο επιθετική από ό,τι στο παρελθόν. Όμως ένας πόλεμος με ατομικά όπλα δεν θα άφηνε πίσω του ούτε νικητές ούτε ηττημένους, αλλά αντί αυτού έναν πλανήτη, ο οποίος θα ήταν σε μεγάλη έκταση ακατοίκητος για ανθρώπους. Πόλεμοι διεξάγονται, όσο υπήρχε μια αιτιολογημένη προοπτική, να τους κερδίσεις, διαφορετικά είναι μια υπόθεση παραφροσύνης.»

Υπό αυτή την έννοια γίνεται σαφές, ότι η ειρήνη πρέπει να είναι περισσότερο από ό,τι μόνο η απουσία πολέμου. Ενάντια στο απειλούμενο τέλος της ιστορίας της ανθρωπότητας στον πλανήτη γη υπάρχει μόνο μια εναλλακτική: η πολιτική της ειρήνης!

Μόνο όταν αισθανθούμε, ότι η ειρήνη και η παραίτηση από βία δεν είναι οποιαδήποτε τυχαία πολιτική, αλλά ότι με αυτό αφορά κάθε μεμονωμένο άνθρωπο, μπορούμε να αρχίσουμε με αυτή – καθημερινά εκ νέου. «Η ειρήνη δεν είναι πεπρωμένο, αλλά το καθήκον μας, όπως ο πόλεμος είναι η αποτυχία μας», γράφει ο Γερμανός δημοσιογράφος Franz Alt. Ως χριστιανοκοινωνική αξία πρέπει να εξασκηθούμε στην απουσία βίας. Για αυτόν τον σκοπό πρέπει να αναγνωρίζουμε τη βία, δηλαδή να διακρίνουμε τις πονηρές λεκτικές στρατηγικές, με τις οποίες γίνεται προσπάθεια να δικαιολογηθεί η βία και ο πόλεμος. Γνωρίζουμε σήμερα ότι κανένας πόλεμος δεν επιλύει διενέξεις. Γνωρίζουμε, ότι οι διαπραγματεύσεις επιλύουν διενέξεις. Ούτε κάτι περισσότερο, όμως ούτε και κάτι λιγότερο. Πρόκειται για τη μόνιμη μείωση της βίας στην επέμβαση στο δικαίωμα των ανθρώπων, των φύλων, των γενεών, των πολιτισμών και των πλασμάτων. Η ανακάλυψη της ειρήνης ως τον τελευταίο σκοπό του προσδιορισμού της ύπαρξης εντός αυτού του πεπερασμένου κόσμου ζωής και η τήρησή της, είναι η υπόσχεση και το καθήκον.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Τα φυλλάδια τυπώνονται συνήθως σε όμορφο χαρτί. Όμως τα χαρτιά είναι υπομονετικά, και συχνά ακολουθούν έναν μονόδρομο: «χειροκροτούμε και αρχειοθετούμε» είναι το σύνθημα – δηλαδή, αφού έχει χειροκροτηθεί έντονα η εμφάνισή τους, καταλήγουν χωρίς περιστροφές σε συρτάρια, μέχρι να αρχίσουν τον δρόμο της ανακύκλωσης.

Όταν σε σεμινάρια της ΕΖΑ ανέκυπταν όλο και πιο συχνά και ερωτήματα για «αξίες», τις οποίες έχουν από κοινού οι οργανώσεις-μέλη μας υπό τον τίτλο «χριστιανο-κοινωνικές», ήταν γρήγορα εμφανές, ότι στην Ευρώπη υπάρχει μόνο ένα μοναδικό πολύ μεγάλο κοινό στοιχείο, ότι δηλαδή είμαστε εντελώς διαφορετικοί!

Τόσες πολλές γλώσσες, τόσοι πολλοί πολιτισμοί – ακριβώς αυτό καθιστά αυτή την ήπειρο τόσο ιδιαίτερη και ελκυστική. Ταυτόχρονα δεν μπορεί να υπάρχει κανένα φυλλάδιο, που θα ταιριάζει σε όλους σύμφωνα με το μοντέλο «One size fits all». Ανέκυψε λοιπόν η ιδέα να προσφέρουμε ένα εργαλείο, το οποίο θα περιέχει «στοιχεία», στην προκειμένη περίπτωση 36 στοιχεία.

Ο σύγχρονος κόσμος μας έχει γίνει προ πολλού ένα εργοτάξιο. Εάν η κοινωνία μας αλλάξει με ιλιγγιώδη ταχύτητα, τότε δεν μπορεί ούτε η «χριστιανική κοινωνική ηθική», η οποία αναφέρεται ακριβώς σε αυτή την κοινωνία, να μείνει στατική, αλλά πρέπει να αναφέρεται σε αυτές τις αλλαγές και σε ρήξεις.

Σε αυτή την προσπάθεια είναι σίγουρα χρήσιμη η προσφερόμενη μέθοδος του Joseph Cardijn, το τρίπτυχο: ΒΛΕΠΩ – ΚΡΙΝΩ – ΕΝΕΡΓΩ. Ταυτόχρονα ο Cardijn έλεγε: «Η ζωή σας είναι το πέμπτο Ευαγγέλιο». Ο σκοπός δεν είναι λοιπόν να χρησιμοποιήσετε και τα 36 στοιχεία, αλλά να βρείτε τον κατάλληλο συνδυασμό για την εκάστοτε κατάσταση. Σίγουρα η χρήση των στοιχείων στην Ισπανία θα είναι επομένως διαφορετική από

ό,τι στην Πολωνία, στην Ολλανδία διαφορετική από ό,τι στην Ιταλία κ.ο.κ.

Το σημαντικότερο στο τέλος; Τα στοιχεία είναι πολύ περισσότερο παρεμβάσεις παρά προτεινόμενες λύσεις. Έχουν σκοπό να βοηθήσουν, να «σπάσει η κρούστα». Πολύ συχνά έχουν κλειστεί στη διάρκεια της ιστορίας πολιτισμικά, πολιτικά και θρησκευτικά συστήματα τόσο πολύ, που οι άνθρωποι δεν μπορούν πλέον να πιστέψουν, ότι είναι καν δυνατό να αλλάξουν κάτι.

Η διατήρηση αυτής της πίεσης στη ζωή, ότι μπορούμε να αλλάξουμε κάτι, εάν οργανωθούμε, είναι ένα βασικό καθήκον κάθε συνδικάτου και κάθε εργατικού κινήματος. Ακόμη και αν κάποιες φορές θυμίζει «δονκιχωτισμό», επειδή φαινομενικά η πρόταση «Το χρήμα κυβερνά τον κόσμο» περιλαμβάνει τα πάντα.

Το γεγονός ότι σε όλες τις οργανώσεις-μέλη της ΕΖΑ αυτή η ιδέα παραμένει ζωντανή και συνεχίζεται, ελπίζουμε να βάλουμε ένα λιθαράκι με τα στοιχεία αυτού του φυλλαδίου. Έχουν διατυπωθεί κατά το δυνατό σύνομα και έχουν σκοπό να μεταφέρουν μόνο μια ιδέα. Έχουν σκοπό να εμπνεύσουν, ότι στις εκάστοτε οργανώσεις θα εκφράζεται πάντα η αξιακή υπόσταση την οποία υποστηρίζουμε όλοι.

Υπό αυτή την έννοια μπορούμε όλοι να μάθουμε από τα τελευταία χρόνια, ότι μεταδοτικοί μπορούν να είναι όχι μόνο οι ιοί, αλλά και οι ιδέες και οι πεποιθήσεις!

Καλή διασκέδαση κατά την εργασία με τα στοιχεία

Andreas Gjecaj

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

Andreas Gjeca

Γενικός γραμματέας της παράταξης των χριστιανών συνδικαλιστριών και συνδικαλιστών FCG στο ÖGB, Αυστρία

Γεννημένος το 1957 στο Μάριμπορ της Σλοβενίας. Γιος μιας χριστιανικής αλβανικής οικογένειας αργυροχόων, που το 1957 δραπετεύει στην Αυστρία. Μετά το απολυτήριο και την τελική εξέταση, σχεδόν 10ετή επαγγελματική απασχόληση ως αργυροχρυσόχος. Φωνητική. Jazz-Café «Triangel», στη συνέχεια 17ετή εργασία ως γραμματέας επισκοπής και ομοσπονδιακός γραμματέας του καθολικού εργατικού κινήματος – KAB της Αυστρίας. Τη δεκαετία του '90 επίσης αναπληρωτής γενικός γραμματέας της Katholische Aktion Steiermark. Πρόεδρος συμβουλίου εργαζομένων της επισκοπής Graz-Seckau. Το 2006 μετάβαση στην Αυστριακή Συνδικαλιστική Συνομοσπονδία – ÖGB, ως γενικός γραμματέας της παράταξης χριστιανών συνδικαλιστριών και συνδικαλιστών (FCG στην ÖGB). Μέλος του προεδρείου και του ομοσπονδιακού προεδρείου της ÖGB. Μέλος της σύνταξης «Arbeit & Wirtschaft» της AK/ÖGB, του περιοδικού της FCG «Vorrang Mensch».

Ο Gjeca συνέταξε και συνέδραμε σε πολυάριθμα πιλοτικά αιτήματα, δημοσιεύματα, άρθρα για τον διάλογο, το μέλλον της εργασίας, την ψηφιοποίηση, τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και πολλά άλλα: Επαναδιατύπωση των καταστατικών της KAB (2001) και FCG (2009). Σε επίπεδο Αυστρίας: Συνδρομή στην ομάδα καμπάνιας «Gute Arbeit» και στη σύσταση της «Allianz für den freien Sonntag». Επαναδιατύπωση του εντύπου της ÖGB/AK: «Christliche Soziallehre».

Από το 1982 έγγαμος, τρία (ενήλικα) παιδιά, πέντε εγγόνια, εργάζεται στη Βιέννη και ζει στο Kalsdorf bei Graz στην Αυστρία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

KRIFA: Σύντομη έκθεση για το σεμινάριο «Gewerkschaften – ein werte-bewusster, unabhängiger Akteur im politischen Gefüge», σε συνεργασία με την EZA, με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Βαλένθια, Ισπανία, Φεβρουάριος 2022

RIEDLSPERGER, Alois: Φάκελος της καθολικής κοινωνικής ακαδημίας της Αυστρίας (Dossier der Katholischen Sozialakademie Österreichs) – ksoe. «Baustelle: Soziallehre», Βιέννη 2008

ΕΝΟΤΗΤΑ 1 – ΒΛΕΠΩ

PRISCHING, Manfred: «Wirkliches, Wichtiges, Vergängliches» – Δοκίμιο στην εφημερίδα: Kleine Zeitung, Graz 2022

INTERDIÖZESANER KATECHETISCHER FONDS (εκδ.): Die Bibel – Einheitsübersetzung der Heiligen Schrift, Klosterneuburg 1980

ZULEHNER, Paul Michael: Christen in der Arbeitswelt, ÖGB-Verlag, Βιέννη 2011

SEDLACEK, Tomas: Die Ökonomie von GUT und BÖSE, Hanser, Μόναχο 2012

GRUBER, Reinhard P.: Anders denken, Literaturverlag Droschl, Γκρατς-Βιέννη 2020

LIESSMAN, Konrad Paul: Δοκίμιο στην εφημερίδα: Kleine Zeitung, Γκρατς 2021

BLOM, Philipp: Δοκίμιο στην εφημερίδα: Kepler Tribune, Πανεπιστήμιο Linz, 2021

TÖNNIES, Ferdinand: Δοκίμιο στην εφημερίδα: Kepler Tribune, Πανεπιστήμιο Linz, 2021

KAHLWEIT, Cathrin: Δοκίμιο στην εφημερίδα: Kepler Tribune, Πανεπιστήμιο Linz, 2021

PRECHT, Richard David: Von der Pflicht, Goldmann, Μόναχο 2021

NIETZSCHE, Friedrich Wilhelm: Morgenröte. Gedanken über die moralischen Vorurteile, (Ροδαυγή. Σκέψεις για τις ηθικές προλήψεις), 1881

ZULEHNER, Paul Michael: Εισήγηση στο εναρκτήριο σεμινάριο EZA, Βιέννη, Νοέμβριος 2021

KASTNER, Heidi: Dummheit, Kremayr & Scheriau, Βιέννη, 2022

SLOTERDIJK, Peter: Den Himmel zum Sprechen bringen, Suhrkamp, Βερολίνο 2020

ΕΝΟΤΗΤΑ 2- ΚΡΙΝΩ

FRAKTION CHRISTLICHER GEWERKSCHAFTER/INNEN: «Wir leben Werte» – Καταστατικό της FCG, Βιέννη 2009

GJECAJ, Andreas: «Das sind wir!», Φυλλάδιο της FCG Αυστρίας, Βιέννη 2021

GJECAJ, Andreas: «Modelle für Aktivistenrunden zum Sozialhirtenbrief», Behelf der KAB-Steiermark, Γκρατς 1990

GJECAJ, Andreas, GOSCH, Franz: «Soziallehre-Fahrplan», Φυλλάδιο της FCG Αυστρίας, Βιέννη 2020

ÖZA: Σύντομη έκθεση για το σεμινάριο «KGZE (Konferenz für gewerkschaftliche Zusammenarbeit in Europa) 1989–2019: Gewerkschaft und Politik –

Vergangenheit und Zukunft eines sozialen Europas», σε συνεργασία με την ZD NSi (Združenje delavcev Nove Slovenije) και την EZA, με υποστήριξη της ΕΕ, Λουμπλιάνα, Σλοβενία 2019

KLEIN, Norbert: Debatte zum Soziallehre-Fahrplan, Subsidiarität, EZA, 2020

BISCHOFSKONFERENZ (εκδ.): «Für eine geistvoll erneuerte Normalität», Ποιμενικός λόγος των καθολικών επισκόπων της Αυστρίας, 2020

ΠΑΠΠΑΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΜΕΓΑΣ: Regula Pastoralis

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ JOHANN WEBER: Κήρυγμα για την «Ημέρα της Στυρίας» (Tag der Steiermark) 1993

TÜRCKE, Christoph: Digitale Gefolgschaft – Auf dem Weg in eine neue Stammesgesellschaft, C.H. Beck, Μόναχο 2019

SCHÜSSEL, Wolfgang: «Was. Mut. Macht.», εκδόσεις Ecowin, Σάλτσμπουργκ-Μόναχο 2020

ZULEHNER, Paul Michael: Κήρυγμα στην «Weizer Pfingstvision», Weiz 2020

STROLZ, Matthias: «Kraft & Inspiration für diese Zeiten», story.one, 2020

ΠΑΠΠΑΣ ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ: Εγκύκλιος «Laudato si», εκδόσεις St. Benno, Λειψία 2015

LIKAR, Rudolf, PINTER, Georg, JANIG, Herbert: «Bereit für das nächste Mal», edition a, Βιέννη 2020

ΕΝΟΤΗΤΑ 3- ΕΝΕΡΓΩ

SCHEIBER, Ernst, CEIPEK, Kurt: Josef Riegler – Zukunft als Auftrag, εκδόσεις DTW Zukunfts PR, Mauerbach 2013

MAYER-SCHÖNBERGER, Viktor, CUKIER, Kenneth: Big Data, εκδόσεις Redline, Μόναχο 2013

LIESSMANN, Konrad Paul: Vortrag zur Digitalisierung vor der Landeskonferenz der ÖVP, Βιέννη 2016

ΠΙΛΟΤΙΚΟ ΑΙΤΗΜΑ της FCG: Ομοσπονδιακό Κοινοβούλιο, Βιέννη 2018

ΦΥΛΛΑΔΙΟ για τη 2η ευρωπαϊκή οικουμενική συγκέντρωση: Versöhnung – Gabe Gottes und Quelle neuen Lebens, Γκρατς 1997

FLECHTHEIM, Ossip K.: Ist die Zukunft noch zu retten?, Hoffmann und Campe, Αμβούργο 1987

MÜLLER, Henrik: Die sieben Knappheiten – Wie sie unsere Zukunft bedrohen und was wir ihnen entgegensetzen können, εκδόσεις Campus, Φρανκφούρτη 2008

ENZENSBERGER, Hans Magnus: Die große Wanderung, Suhrkamp, Βερολίνο 1994

DITFURTH, Hoimar: So lass uns denn ein Apfelbäumchen pflanzen. Es ist so weit, Knaur, Μόναχο 1985

ZULEHNER, Paul Michael: Christen in der Arbeitswelt, εκδόσεις ÖGB, Βιέννη 2011

SEDLACEK, Tomas: Die Ökonomie von GUT und BÖSE, Hanser, Μόναχο 2012

GRONEMEYER, Reimer: Die Entfernung vom Wolfsrudel – Über den drohenden Krieg der Jungen gegen die Alten, Claassen, Ντίσελντορφ 1990

GRONEMEYER, Reimer: Die 10 Gebote des 21. Jahrhunderts – Moral und Ethik für ein neues Zeitalter, εκδόσεις Econ, Μόναχο 1999

SAFRANSKI, Rüdiger: Romantik – Eine deutsche Affäre, Hanser, Μόναχο 2007

CONTZEN, Angela C.: Die Symbole des Westens – Von Bildern, die unser Denken prägen, εκδόσεις Scorpio, Βερολίνο – Μόναχο 2010

KATHOLISCHE SOZIALAKADEMIE ÖSTERREICHS (Hg.): Sozialwort des Ökumenischen Rates der Kirchen in Österreich, Βιέννη 2004

ΠΑΠΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΥΛΟΣ Β΄: Εγκύκλιοι «Centesimus annus» και «Familiaris consortio»

ALT, Franz: Frieden ist möglich – Die Politik der Bergpredigt, Piper, Μόναχο 1983

JENNER, Gero: Das Ende des Kapitalismus, Fischer, Φρανκφούρτη 1999

ALTNER, Günter: Die große Kollision – Mensch und Natur, εκδόσεις Styria, Γκρατς 1987

SÖLLE, Dorothee, SCHOTTROF, Luise: «Den Himmel erden», dtv, Μόναχο 1996